

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

До захисту допустити:
Зав. кафедри

_____ Федорова Ю.Г.
(підпис) (ПІБ завідувача кафедри)

«___» _____ 2021 р.

**«СЕМАНТИЧНІ ТА СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ
ЕВФІМІЗМІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА НОВОГРЕЦЬКІЙ МОВАХ»**

Кваліфікаційна робота здобувача
вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої
освіти освітньо-професійної програми
«035 Філологія. Мова та література (англійська)»
Демури Тараса Олеговича
Науковий керівник:
Федорова Ю.Г., кандидат філологічних наук,
доцент кафедри англійської філології
Рецензент:
Сидоренко О. М., кандидат філологічних наук,
доцент, завідувач кафедри мовних та гуманітарних
дисциплін № 3 Донецького національного
медичного університету

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою _____
Секретар ЕК _____
«___» _____ 2021 р.

Маріуполь – 2021

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Рівень вищої освіти «Магістр»
Шифр та назва спеціальності 035 «Філологія»,
спеціалізація 035.041 «Мова та література (англійська)»
Освітньо-професійна програма 035 «Філологія. Мова та література (англійська)»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри к.філ.н., доцент

_____ Федорова Ю.Г.
(підпис) (ПІБ завідувача кафедри)

«07» грудня 2020 р.

ПЛАН ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Демури Тараса Олеговича

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи **«Семантичні та структурні особливості фразеологічних евфемізмів в англійській та новогрецькій мовах».**

Керівник роботи Федорова Ю.Г., к.філол.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджені наказом Маріупольського державного університету від «26» лютого 2021 року № 198.

2. Строк подання здобувачем роботи 01 червня 2021 р.

3. Вихідні дані до роботи:

Метою роботи дослідження семантичних та структурних особливостей фразеологічних евфемізмів англійської, російської і новогрецької мов..

Об'єктом дослідження є фразеологічні евфемізми в англійській, російській і новогрецькій мовах.

Предмет дослідження – семантичні та структурні особливості фразеологічних евфемізмів в англійській, російській і новогрецькій мовах.

4. Зміст роботи (перелік питань, які потрібно розробити):

Розділ 1. Основні положення теорій номінації

Розділ 2. Засоби номінації підприємств та установ у слов'янській мовній картині світу

5. Дата видачі завдання 07 грудня 2020 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Підготовка вступу	01 лютого 2021	
2.	Підготовка Розділу I та висновків до нього	01 березня 2021	
3.	Підготовка Розділу II та висновків до нього	01 квітня 2021	
4.	Підготовка загальних висновків	15 квітня 2021	
5.	Оформлення списку використаних джерел	03 травня 2021	
6.	Оформлення додатків	17 травня 2021	
7.	Підготовка статті за темою роботи	01 червня 2021	

Здобувач _____
(підпис)

Демура Т.О.
(прізвище та ініціали)

Науковий керівник роботи _____
(підпис)

Федорова Ю.Г.
(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ	7
1.1. До визначення терміну «евфемізм» та його класифікації.....	7
1.2. Мовленнєві сегменти евфемізації.....	12
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1.....	16
РОЗДІЛ 2. ФРАЗЕОЛОГІЧНИЙ ХАРАКТЕР ЕВФЕМІЗМІВ.....	19
2.1. Фразеологічна одиниця як складова словникового складу мови	19
2.2. До питання класифікації фразеологічних одиниць англійської мови.....	21
2.3. До питання класифікації фразеологічних одиниць російської мови.....	25
2.4. До питання класифікації фразеологічних одиниць новогрецької мови	36
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.....	39
РОЗДІЛ 3. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ЕВФЕМІЗМІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ, РОСІЙСЬКІЙ ТА НОВОГРЕЦЬКІЙ МОВАХ...41	41
3.1. Семантичні особливості фразеологічних евфемізмів	41
3.1.1. Семантичні особливості фразеологічних евфемізмів в англійській мові.....	41
3.1.2. Семантичні особливості фразеологічних евфемізмів у.....	47
російській мові	47
3.1.3. Семантичні особливості фразеологічних евфемізмів у новогрецькій мові	51
3.2. Структурні особливості фразеологічних евфемізмів	57
3.2.1. Класифікація фразеологічних евфемізмів за принципом еквівалентності частини мови	57
3.2.2. Порівняльний аналіз структурних особливостей фразеологічних евфемізмів в англійській, російській і новогрецькій мовах.....	61
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3.....	64
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	70

ВСТУП

Актуальність дослідження полягає у популяризації та зацікавленості поняття евфемії в різних сферах життя. Зазначимою що до існує обмежена кількість праць, які б детально вивчали проблему фразеологічної евфемізації у зіставному аспекті на матеріалі англійської, російської та новогрецької мов.

Зв'язок роботи науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано в межах комплексної наукової теми кафедри: "Зміст філологічної освіти в системі професійної підготовки вчителів англійської мови та філологів" номер державної реєстрації 0118U003553.

Метою роботи є дослідження структурно-семантичних особливостей фразеологічних евфемізмів англійської, російської і новогрецької мов. Зазначена мета передбачає вирішення наступних **завдань** дослідження:

- 1) виокремити теоретичні засади дослідження;
- 2) охарактеризувати фразеологічний характер евфемізмів
- 3) дослідити структурно-семантичні особливості фразеологічних евфемізмів в англійській, російській і новогрецькій мовах;

Об'єктом дослідження є фразеологічні евфемізми в англійській, російській і новогрецькій мовах.

Предмет дослідження – семантичні та структурні особливості фразеологічних евфемізмів в англійській, російській і новогрецькій мовах.

Матеріалом дослідження є понад 1000 одиниць фразеологічних евфемізмів, відібраних зі збірного англо-російського фразеологічного словника О.В.Куніна, фразеологічного словника російської мови під редакцією І.В.Федосова, фразеологічного словника російської мови під редакцією Т.Волкової, "Dictionary of Euphemisms" Р.В.Холдера, "Συντομο Ελληνο-Πωσσικο Λεξικο Ιδιωμζτικων Εκφρασεων" Р.В.Патрунової та словника новогрецької мови І.П.Хорікова та М.Г.Малева.

Поставлені завдання, характер емпіричного матеріалу та цілі дослідження потребували використання таких методів, як *описовий* (аналіз фразеологічних евфемізмів у мовах, що порівнюються, і пояснення особливостей їх структури на даному етапі розвитку мови), *зіставний* (виявлення спільних і відмінних рис фразеологічних евфемізмів у трьох мовах), *метод компонентного аналізу* (розбір значення кожного окремого фразеологічного евфемізма на мінімальні семантичні складові в кожній із мов, що порівнюються), *кількісний аналіз* (для визначення кількісних показників при дослідженні семантичних і структурних особливостей фразеологічних евфемізмів у трьох мовах).

Практична значущість роботи полягає в можливості використання результатів даного дослідження при вивченні курсів лексикології, фразеології та стилістики англійської, російської та новогрецької мов, а також типологічного мовознавства у вищих навчальних закладах.

Апробація результатів дослідження. Дослідження було опробовано на I Науково-практичному семінарі «Інформаційні технології в професійній діяльності» (19.05.2021, м.Луцьк); на IX Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих вчених «Мови та літератури в полікультурному суспільстві» (10 листопада 2021 р.) Маріупольського державного університету, а також результати дослідження були опубліковані у збірнику статей «Vox Philologi» (випуск 10, МДУ, 2021 р.).

Робота складається зі вступу, трьох розділів із висновками до них, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Зміст роботи викладено на 75 сторінках. У вступі обґрунтовано актуальність дослідження, сформульовано мету й основні завдання, методи й методологічні засади, охарактеризовано фактичний матеріал, вказано апробації.

Список використаних джерел нараховує вісімдесят дві позиції: 72 джерел наукової та довідкової літератури та 6 джерел фактичного матеріалу.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. До визначення терміну «евфемізм» та його класифікації

Термін "евфемізм" походить від давньогрецького слова εὐφημία, що у перекладі означає "благомовлення" [45]. Проблема евфемії неодноразово розглядалася в роботах вітчизняних і зарубіжних дослідників на матеріалі різних мов: [Кейні 1960; В Відлак 1967; Кацев 1989; В Крисін 1996; В Павлова 1996;

В Москвін 1998; Боргояков 1998; В Кудряшова 2000] та ін. Для англійської мови засоби евфемії вже давно є традиційною сферою дослідження, починаючи з 60-х рр. XX ст. [напр., Lawrence; В Partridge; В Spears; В Neaman; В Graef 2000] та ін. Зібраний на цьому етапі лексичний матеріал впорядковано та представлено у спеціалізованих словниках [Spears 1982; Neaman, Silver 1990; В Holder 1995].

У вітчизняній лінгвістиці проблемам евфемії довгий час не приділялося належної уваги через переконання, яке усталилося в радянські часи, про характерне для радянської епохи викриття евфемізмів та надання переваги прямим виразам. Евфемізми не включаються у тлумачні словники російської мови, немає спеціалізованих словників цього жанру [26, с. 170]. Зараз ця прогалина починає заповнюватися. Значний інтерес до проблеми евфемії спостерігається останніми роками.

У лінгвістичній літературі існує багато визначень терміну "евфемізм", а саме відображено різноманітні функції цього явища. Для більш чіткого розуміння сутності евфемізма досліджувані визначення було розподілено на три великі групи. Критерієм розподілу були види функцій, які виконує евфемізм, що відображаються у досліджуваних визначеннях. До першої групи було віднесено

ті визначення, у яких єдиною функцією вважається пом'якшення грубого та неприйнятного:

- 1) Х.Фаулер (1957р.): "Евфемізм – це м'який, невизначений або перифрастичний вираз для заміни грубої докладності або неприємної правди" [41, 5].
- 2) Ч.Кейні (1960р.): "Евфемізм – це спосіб, за допомоги якого неприємне, образливе або таке, що викликає страх, слово замінюється на непрямий або більш м'який термін" [67, 7].
- 3) І.Р.Гальперін (1981р.): "Евфемізм – це слово або вираз, які використовуються для заміни неприємного слова або виразу на відносно більш прийнятне" [16, 53].
- 4) А.Спірс (1982р.): "Евфемізм – заміна кострубатого виразу на більш м'яке та прийнятне" [72, 8].
- 5) В.І.Заботкіна (1989р.): "Евфемізм – це троп, який полягає у непрямому, прихованому, ввічливому, пом'якшеному визначенні якого-небудь предмету або явища і виникає з ряду причин (ввічливість, делікатність, благопристойність, прагнення завуалювати негативну сутність окремих явищ дійсності)" [20, 32].

Евфемізми – це слова або вирази, які створюються з метою заміни слів, які вважаються недоречними (напр., слова арго), або відносяться до неприємних фактів чи ситуацій). Цікавим є те, що у новогрецькій мові поряд із загальноприйнятим терміном *ευφημισμος*, використовується термін *συγκαλυψη* (Χαραλαμπος Π. Συμεωνιδης) [74, 36], який робить акцент саме на функції приховання певних негативних явищ дійсності. У визначеннях другої групи окрім основної функції пом'якшення відмічається важливість соціальних мотивів:

1) Е.Партридж: "Евфемізми - це вирази, які покликано мінімізувати неприємне враження на слухача або можливі неприємні наслідки для мовця, якщо він бажає справити добре Дия враження" [71, 17].

2) О.Кацев: "Евфемізми є сприятливі ефекту пом'якшення непрямі замітники найменувань страшного, ганебного або одіозного, які викликаються до або життя моральними релігійними мотивами" [23, 141].

3) К.Аллан і К.Беррідж: "Евфемізм – це вираз, який використовується у якості альтернативи виразу, якому не віддається перевага з метою запобігти можливої втрати обличчя: або мовця, або аудиторії, або третьої сторони" [63, 101].

4) Л.Крисін: "Евфемістична заміна використовується у прагненні запобігати комунікативних конфліктів і невдач, не створювати співрозмовника відчуття комунікативного дискомфорту" [31, 29].

5) К.Тюрина: "Евфемізми це м'які та дозволені, меліоративно-інакомовні, а інколи і просто більш прийнятні з тих або інших причин слова та вирази, які вживаються замість тематично стигматичного або соціального некоректного антцедента, замість слів і виразів, які уявляться мовцю забороненими, непристойними, неприйнятними з точки зору прийнятих у суспільстві норм моралі, або навіть просто грубими та нетактовними" [51, 4]. У визначеннях, які було віднесено до третьої групи, однією з основних визнається функція маскуванню дійсності:

1) Дж.Лоуренс: "Евфемізм – це та форма слів, яка з різних причин виражає ідею в пом'якшеному або завуальованому або більш шанобливому вигляді. До того, ця пом'якшеність інколи тільки уявна" [68, 7].

2) Дж.Німан і К.Сільвер: "Евфемізація – це вживання необразливого або приємного терміну замість прямого, образливого, який до того ж маскує істину" [70, 8]. Для нашого дослідження ми обираємо визначення, яке було дано В.Заботкіною, оскільки разом із функцією пом'якшення воно також називає ще

одну важливу функцію евфемізації – приховання, та вказує причини евфемізмів "ввічливість, делікатність, благопристойність, прагнення завуалювати негативну сутність окремих явищ дійсності", - у яких імплікативно відображає третю функцію – досягнення комунікативного успіху.

Соціально-культурні, морально-етичні та естетичні погляди суспільства формують позитивну або негативну оцінку тих або інших предметів і явищ і визначають прийнятність або неприйнятність їхніх найменувань у відповідних соціальних ситуаціях [16, 54]. Інакше кажучи, суспільні умовності безпосередньо впливають на використання мовних засобів і сприяють появі евфемістичних найменувань до вже існуючих, які розглядаються як неприйнятні. Евфемізм є не тільки мовним поняттям, але й культурним, оскільки сама людина суб'єктивно визначає, що є непристойним, недоречним, недоладним. І дуже часто евфемізми у багатьох мовах вживаються у подібних ситуаціях, що говорить про схожі культурні реалії у різних народів [60].

Певна річ, що і мовець, і слухач дуже добре розуміють, про що йде мова, бо в іншому разі сенс вживання евфемізмів зникає. У протилежність евфемізмам вживаються також вислови зумисно грубі, більш різкі-дисфемізми. Вони служать для спеціальної заміни нейтральних слів та висловів з метою передачі зневаги, ненависті, нейтральних слів та висловів з роздратування [1]. Основою явища евфемізма є: 1. Глибоко архаїчні пережитки мовних "табу" (заборон вимовляти прямі найменування таких небезпечних предметів та явищ, як, наприклад, богів, хвороб або мерців, оскільки сам акт називання, згідно дологічного мислення первісної людини, може викликати саме явище). 2. Фактори соціальної діалектики [56]. 3. Тим, як стають більш витонченими форми людського побуту, прямі визначення відомих предметів та явищ (наприклад, деяких фізіологічних актів та частин людського тіла) починають вважатися одіозними та виключаються з мови, особливо з її літературного відображення [4, 52]. Так, для патриція в епоху розквіту економічної та політичної могутності

Рима становляться неприйнятними деякі мовні звороти більш ранньої епохи. Середньовічне лицарство уникає в куртуазній поезії прямих визначень статевих органів, які демонстративно зберегав у своїй мові третій стан, наприклад, у літературному творі "Роман про Розу" ("Roman de la Rose") [58]. В Англії евфемізми з'явилися у XVI столітті у зв'язку з розвитком пуританства та прагненням очистити мову від богохульних слів та набули поширення у XVIII столітті, коли у колах англійської аристократії вважалося непристойним називати деякі речі своїми іменами [66, 21]. На відміну від звичайної лексики, евфемізми надзвичайно чутливі до суспільних оцінок тих або інших явищ, як пристойних або непристойних. Із цим пов'язана історична мінливість статусу евфемізма: те, що здається вдалим евфемістичним найменуванням одному поколінню, у наступних – може розцінюватися як безперечна та неприйнятна грубість, яка потребує евфемістичної заміни. На цій властивості евфемізмів будується один із найулюбленніших прийомів "грубої коміки" – гра так званими "прозорими" евфемізмами [57].

Підходи до класифікації евфемізмів, як і до їх визначення, також є численними: між собою вони різняться основою, яку обирає автор для створення класифікації. Як вважає Б.О.Ларіна, в основу класифікації евфемізмів слід покласти їхню соціальну природу. Він виокремлює три типи евфемізації: 1) загальноживані евфемізми національної літературної мови; 2) класові та професійні евфемізми; 3) родинно-побутові евфемізми. В історичній ретроспективі перша та друга групи зближуються, а в прямуванні до майбутнього друга група тане до повного зникнення. Для третьої групи евфемізмів, які вживаються переважно в розмовному мовленні, є характерним обмеження колом уявлень зі сфери фізіології та анатомії людини [37, 104]. А.С.Куркієв виокремлює п'ять груп евфемізмів, класифікуючи їх за породжуючими мотивами: 1) ті, що виникли на основі забобонів; 2) ті, що

виникли через почуття страху та незадоволення; 3) ті, що виникли на основі співчуття та жалю; 4) породжені соромом; 5) породжені ввічливістю [35, 7].

Л.П.Крисін, у свою чергу, вважає, що існує дві сфери евфемізації – приватне життя та соціальне [31, 29]. В.П.Москвін виокремлює шість типів евфемізмів за їхніми функціями: 1) для заміни назв об'єктів, що лякають; 2) для заміни визначень неприємних, викликаючих відразу об'єктів; 3) для визначення того, що вважається непристойним; 4) для заміни безпосередніх номінацій із страху епатувати оточуючих; 5) для маскуванню справжньої сутності визначаємого; 6) для визначення організацій і професій, які уявляються непрестижними [39, 87]. О.П.Сенічкіна пропонує розрізняти наступні види евфемізмів: евфемізми-табуізми, факультативні евфемізми, деевфемізми [50, 14].

1.2. Мовленнєві сегменти евфемізації

Оцінка чи іншого предмета мови з мовцем того точки зору пристойності або непристойності, грубості або ввічливості звичайно є орієнтованою на певні теми та сфери діяльності людей (або відносин між ними). Традиційно такими сферами є:

- 1) Деякі фізіологічні процеси (*to powder one's nose, to see a man about a dog, to go to the powder room, to go to the washroom, to go to the restroom, to go to the retiring room, to go to the (public) comfort station, to go to the ladies' (gentlemen's) room, to go to the water-closet, to go to the windsor castle* замість *to go to the toilet, that time of the month* замість *menstruation, to be with child, to be in the family way, to be in an interesting position, to be in a delicate condition, to be with a baby coming, to be big with child, to be expecting* замість *to be pregnant, to partake of food (of refreshment), to refresh oneself, to break the bread* замість *to eat*);
- 2) Назви статевих органів (*aidoion* замість *genitals*);

- 3) Стосунки між статями (*liaison, involvement, intimate relationship, affair* замість *sexual relationship*) [64];
- 4) Хвороби та смерть (*to go west, to expire, to depart, to decease, to join the majority, to go the way of all flesh, to pass away, to breathe one's last, to go to one's last reckoning* замість *to die, the deceased, the departed, the late* замість *the dead, indisposed, under the weather* замість *sick, mental home, mental hospital, mental health clinic* замість *insane asylum, hospice* замість *terminal home, C* замість *cancer*). Слід зауважити, що страх під захворюванням на рак, привів до того, що назву знаку зодіака *Cancer*, під яким народжуються з 21 червня до 21 липня, було змінено на *Moonchild* [20, 31].
- 5) Розумові та фізичні можливості, зовнішність (*unseeing* замість *blind, differently able* замість *invalid, overweight* замість *fat, mentally sick* замість *mad, not brilliant* замість *stupid*).
- 6) Вікові евфемізми.

Вікові евфемізми заслуговують особливої уваги, оскільки вони пом'якшують вікову дискримінацію. З тим щоб не скривдити людей поважного віку, у мові з'явилося слово *middlescence* (період життя від 40 до 65 років) за аналогією з *adolescence*. Період життя з 65 років і далі почали називати *third age*. На офіційних табличках, у транспорті, у оголошеннях широко використовується евфемізм *senior citizen*. У ситуаціях неформального спілкування широко використовується *golden ager* по відношенню до людини поважного віку, яка знаходиться на пенсії (*silver ager* – людина середнього віку).

З точки зору прагматики заслуговує уваги реакція людей поважного віку на дані евфемізми. В одному з журналів була розміщена сатирична відповідь літньої людини, яка була звернена до працівників засобів масової інформації: "Call me Gramps, call me an old foggy – call me anything except a senior citizen".

Аналогічну негативну реакцію викликав у людей поважного віку евфемізм *geezer*. У XIX столітті ця діалектна форма від *guiser* (one dressed in the guise of a mummer) мала значення *old person, particularly a woman*; з роками у слова з'явилися коннотації ексцентричності (які згодом частково втрапилися), та воно, змінивши свою прагматику з параметру статі, стало використовуватися по відношенню до чоловіків. Дана одиниця часто використовується у словосполученні *geezer power*, за аналогією з "gray power" (the power of the elderly to assert their rights), яке у свою чергу з'явилося за зразком *black power* (power of the black people).

Але *gray power* є моновалентною одиницею та несе позитивну оцінку незалежно від того, хто її застосовує – літня або молода людина. На відміну від неї *geezer power* є одиницею, залежною від соціума: з точки зору літніх людей слово несе негативні коннотації, з позиції молоді воно нейтрально [20, 34].

Вище згадані теми евфемізації можна назвати побутовими, оскільки вони стосуються приватного життя людей, але, окрім цього, явище евфемізації спостерігається й у різноманітних сферах соціального життя людини та суспільства. В сучасних умовах найбільшого розвитку набувають способи та засоби евфемізації, які зачіпають соціально значущі теми, сфери діяльності людини, його відносини з людьми, із суспільством, з владою [21, 74].

1. Традиційною сферою, у якій активно вживаються евфемістичні засоби передачі, є *дипломатія*. Ті комунікативні задачі, з якими доводиться справу дипломатам і політикам, неможливо вирішити, мати використовуючи лише прямі номінації, обходячись без натяків, недомовок, камуфляжа, тобто – без усього того, для передачі чого і призначені евфемізми (*emerging nation, developing nation, third-world nation* замість *poor nation*, *indernourishment* замість *starvation*, *the building up of labour reserves* замість *unemployment*, *depression* замість *economic crisis*, *conflict* замість *war*) [9, 6].

2. *Penpecивні дії влади (ethnic cleansing замість genocide, correctional facility замість prison, law and order замість repression)*. Державні та військові таємниці, до яких відноситься виготовлення зброї, певних видів техніки, соціальний та чисельний склад установ (не тільки військових), напрямок їх праці (*air support замість bombing, to neutralize the target замість to kill a person*) [18, 79].

Під час війни у В'єтнамі з'явилися такі евфемізми, як *surgical strike* (a swift military attack, especially a limited air attack), *device* (a bomb), *body-count* (numbers killed in the combat). У 70-х роках британські політики вживали евфемізм *the troubles* по відношенню до повстань і терактів у Північній Ірландії [40, 8].

4. Діяльність армії, розвідки, поліції, карного розшуку та деяких інших органів влади, дії яких не мають бути "у всіх на очах" (*collateral damage замість killing of innocents, confidential source замість informer, agent замість spy, juvenile delinquent замість criminal, illegal substances замість drugs*) [18, 21].

5. Відносини між різними національними та соціальними групами, статус цих груп (*modest, penniless, socially deprived, needy, low-income замість poor, homeless person замість beggar, diverse замість multi-racial, African-American замість Negro*). Достатньо цікавою є евфемізація щодо латиноамериканського населення США. Так слово *Hispanic (s)*, яке достатньо довго означало всіх латиноамериканців, тепер нечасто вживається у повсякденній мові, бо воно набуло певного негативного змісту. Не є таємницею, що латиноамериканці гірше за всіх адаптуються до життя у Сполучених Штатах, і тому нерідко мають роботу з низькою заробітною платою. Ця бідність і неуспішність закріпилися за *Hispanics*. Замість цього американці називають *Latino / Latina* (відповідно чоловіча та жіноча стать) усіх латиноамериканців *Chicano / Chicana* - латиноамериканців мексиканського походження [10, 21].

6. Деякі види професій, евфемістичне визначення яких має за мету підвищити престижність цих професій або приховати негативне враження від роду занять, який визначають прямим найменуванням (*sanitation person замість garbage*

collector, administrative assistant замість *secretary*, *hairlogist* замість *hairdresser*, *flight attendant* замість *steward*, *funeral director* замість *undertaker*) [59].

Евфемізації також підлягає і релігійна сфера життя людини. Релігійні евфемізми, разом із евфемізмами смерт, є найстарішими. Ще в Біблії на стародавньому івриті не згадується ім'я єдиного Бога Яхве, а вживаються слова-замінники (Адонай, Елохім), що відбилося під час перекладу на інші мови світу (Іегова=Яхве, перероблено на латинський манер декілька століть тому). Євреї писали без голосних, тому ім'я Яхве ще називають «Тетраграмматон» (в перекладі з давньогрецької - чотирибуквіє): YHWH – YaHWeH. Замість нього вимовляли Адонай.

У сучасній англійській мові доволі часто слово *God* замінюється словами *Heaven, Jole, Lord, goodness*; слово *devil* – *the deuce, the dickens, old Nick, old Harry, Prince of Darkness, the evil one* [5, с. 171].

Цікавим є порівняння з українською мовою, де слово *чорт* є табуйованим, а *диявол* та *самана* вживаються досить вільно. Не дивлячись на те, що *самана* є іменем власним, українською мовою, з очевидних причин, пишеться з маленької літери, тоді як англійською *Satan* пишеться з великої [13, с. 51].

Деякі евфемізми було запроваджено англіканською церквою. Наприклад, фразу *extreme unction*, яка передбачає знаходження *in extremis* (на грані смерті) замінили фразою *anointing of the sick*, слово *penance* (страх відплати) змінено на *rite of reconciliation, confessional* (сповідальня) – *room of reconciliation* [5, с. 173].

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

У першому розділі було виокремлено підходи до визначення та класифікації евфемізмів, а також сфери евфемізації, розглянуто явище мовного табу як основи для виникнення евфемізмів, проаналізовано процес евфемізації та його складові, розглянуто соціальні відмінності у використанні евфемізмів.

1. Існують 3 підходи до визначення евфемізма, в залежності від того, на яку функцію евфемізма робить акцент автор визначення: пом'якшення грубого та неприємного (Х.Фаулер, Ч.Кейні); запобігання комунікативних конфліктів і невдач (Л.Крисін, Е.Партридж); маскуванню дійсності (Дж.Німан, К.Сільвер). Для нашої роботи ми обираємо визначення В.Заботкіної: "Евфемізм є тропом, сутність якого – непряме, приховане визначення якого-небудь предмету або явища. Причинами вживання евфемізмів можуть бути ввічливість, делікатність, благопристойність, прагнення завуалювати негативну сутність окремих явищ дійсності", оскільки разом із функцією пом'якшення воно також називає ще одну важливу функцію евфемізації – приховання, та вказує причини вживання евфемізмів, у яких імплікативно відображає третю функцію-досягнення комунікативного успіху.

2. Найпоширенішими є 5 підходів до класифікації евфемізмів: за їх соціальною (Б.О.Ларін), породжуючими мотивами за природою (А.С.Куркієв), за сферами життя (Л.П.Крисін), за функціями (В.П.Москвін), за особливостями вживання (О.П.Сеничкіна).

3. Традиційними сферами евфемізації є приватне та соціальне життя людей, а також – найдавніша сфера – релігія. У приватному житті людей евфемізації підлягають фізіологічні процеси, назви статевих органів, стосунки між статтями, хвороби та смерть, фізичні та розумові можливості людей, їх вікі зовнішність. У соціальному житті евфемізми вживаються по відношенню до репресивних дій влади, діяльності армії, розвідки та карного розшуку, відносин між різними національними та соціальними групами, у галузі дипломатії, а також для підвищення соціального статусу певних професій.

4. Евфемізми беруть свій початок від архаїчних мовних табу. За Л.Блумфілда табу включали до себе: релігійні терміни, непристойні мовні форми та небезпечні мовні форми (номінації хвороб, визначенням смерті).

5. Процес евфемізації відбувається за умов оцінки мовцем певного явища як непристойного, різкого або недоречного, добору засобів його вуалювання, жорсткого контролю мовленнєвої ситуації та соціальної обумовленості можливості слова бути евфемізмом. Для створення нових евфемізмів використовують такі стилістичні прийоми, як літота, метафора та метонімія, а також абстрактні іменники, слова з широкою семантикою, іноземні слова та терміни і слова, що позначають недоконаність дії або слабкий ступінь властивості.

6. Погляди на евфемізми у носіїв літературної мови та у людей, які для спілкування використовують регіональний діалект або міську просту мову, є різними. Останні схильні до так званої "гіперевфемізації", але деякі предмети та явища дійсності, номінації яких звичайно замінюються, називають прямо. Евфемізми також існують і в соціальних жаргонах, маючи за мету приховати діяльність цих соціальних груп. Але поступово вони виходять за рамки соціолекта, стаючи загальновідомими та втрачаючи свою первісну функцію

РОЗДІЛ 2. ФРАЗЕОЛОГІЧНИЙ ХАРАКТЕР ЕВФЕМІЗМІВ

2.1. Фразеологічна одиниця як складова словникового складу мови

У дослідників фразеологічного складу мов, які порівнюються, існує велика кількість поглядів відносно питання, яке займається тлумаченням терміну "фразеологізм". Єдиної терміну "фразеологізм" не склалося. У наукових працях зустрічаються різні думки щодо визначення тлумачення даного терміну. Найбільш загальноприйнятим є наступне визначення: фразеологізмом (фразеологічною одиницею) називається стійке словосполучення, яке виконує функцію окремого слова та яке вживається як ціле і яке не підлягає подальшому розкладу, та зазвичай не допускає перестанови своїх складових усередині себе. Значення фразеологізму неможливо вивести зі значень компонентів, які його складають.

Переходячи безпосередньо до складу фразеологічних одиниць, слід відзначити, що, як і в ситуації з визначенням терміну "фразеологізм", погляди вчених розбіжні. Такі видатні вчені як Л.П. Сміт, В.П. Жуков, В.М. Телія, М.М. Шанський та ін. вносять до складу фразеології їх стійкі сполучення, Н.М. Амосова, О.М. Бабкін, О. Смирницький – лише певні групи, інші лінгвісти не вносять у склад фразеологізмів прислів'я, приказки та крилаті вислови, вважаючи, що вони відрізняються від фразеологічних одиниць своєю семантикою та синтаксичною структурою. Часто фразеологізми є надбанням однієї мови. Вони схожі на прислів'я, але на відміну від них не є закінченими реченнями. За допомогою фразеологічних виразів, які не перекладаються слово в слово, а сприймаються переосмислено посилюється естетичний аспект мови. Семантичне злиття фразеологізмів може варіюватися в досить широких межах: від невиокремлення значення фразеологізму зі складових його слів у

фразеологічних зрощеннях (ідіомах) до фразеологічних сполучень зі змістом, який впливає із значень сполучення складових.

До того ж різниця в поглядах спостерігається в визначенні складу цих одиниць у кожній з мов. Найбільш відомими класифікаціями фразеологізмів є класифікації О. Агріколи, О.О. Чернишової і М.М. Шанського. Автори по-різному трактують віднесеність різноманітних словосполучень до фразеологізмів та ступінь стійкості словосполучень.

Так, наприклад, М.М. Шанський вносить до складу фразеологізмів прислів'я, крилаті вирази, афоризми, приказки [55, с. 3]. Фразеологічний словник російської мови відносить до складу фразеологізмів різні описові та аналітичні звороти мови, складні сполучники, складні прийменники, складні терміни та інші.

У цілому фразеологізм характеризується, як "сполучення слів з переносним значенням", як "стійке словосполучення з ідіоматичним значенням", як "стійка фраза". Фразеологізми володіють метафоричністю, образністю, експресивно-емоційним забарвленням [14, с. 7].

Словник-довідник лінгвістичних термінів дає наступне визначення фразеологічної одиниці – це лексично неподільне, стійке в своєму складі та структурі, цілісне за значенням словосполучення, яке відтворюється у вигляді готової мовної одиниці [49, с. 589]. М.М. Шанський вважає, що до фразеологічних зворотів відносяться як стійкі сполучення, які є еквівалентними слову, так і єдності, які в структурному та семантичному планах уособлюють речення, тобто буквально всі відтворюванні в готовому вигляді одиниці [55, с.3]. Фразеологічний зворот, насамперед, відрізняється від вільного словосполучення узагальненістю значення всього звороту в цілому. Саме це фразеологічне й дозволяє виділити особливий вид значення звороту – значення, що не збігається з лексичним значенням слів-компонентів, його складових.

Крім того, фразеологічне значення, як правило, є не прямим, а переносним, яке виникає на базі первинних, номінативних значень слів у тих або інших вільних сполученнях. У порівнянні з прямим значенням слів у семантиці фразеологізмів спостерігається посилення оцінюванності виражаних найменувань, ознак, дій тощо.

Таким чином, під фразеологічними одиницями розуміють звороти мовлення, що складаються з двох або більше слів, що володіють відтворюваністю, стійкістю складу і структури, а також цілісним значенням.

2.2. До питання класифікації фразеологічних одиниць англійської мови

В англійській і американській лінгвістиці більш поширеним є поняття *set-expression*, а не термін фразеологічна одиниця (*phraseological unit*), що по суті позначає одне й те саме. Поряд з останнім також використовується поняття ідіома (*idiom*). В англійському мовознавстві воно не має вузького значення фразеологічного зрощення, а позначає всі стійкі вирази в цілому. Найбільш поширеною класифікацією англійських фразеологічних одиниць є тематична класифікація. У її рамках різними вченими виділяються групи фразеологізмів за семним складом значень.

Класифікація має основні типи, що сформовано за наявністю основної архісеми (наприклад, випробовувати емоції), які далі поділяються на більш вузькі групи (такі як хвилювання, страх, байдужність тощо). Класифікація за співвіднесеністю фразеологізмів з певними частинами мови (так звана значеннева класифікація) також застосовується. В основі поділу лежить приналежність основного слова вираза до будь-якої частини мови. Виділяють наступні розділи [5, 129]: 1) дієслівні стійкі сполучення: *to come to a head, to pull somebody 's leg, to put one's foot down* тощо; 2) стійкі сполучення із прикметниками: *a good heart, a naked eye, a green eye, a cool head* тощо; 3) стійкі

сполучення з іменниками: *in the neck of time, at the heart of something, to lose one's legs, all legs* тощо; 4) стійкі вирази із прийменниками: *at first hand, to be sick at heart, to look over one's shoulder at* тощо.

Недолік даної систематизації полягає в тому, що критерій виділення стрижневого слова залишається незрозумілим. Семантичну класифікацію В.В.Виноградова було перероблено О.В. Куніним відповідно до англійської мови. Він послідовно розробляв було перероблено структурний аспект англійських фразеологічних одиниць. Також, окрім вищезазначеної класифікації фразеологічних одиниць за співвіднесеністю із мови, О.В.Кунін розробив і класифікацію англійських фразеологізмів з погляду їхнього походження. Ним було виділено наступні частинами категорії: властиво англійські (які він підрозділяє за часом виникнення на давньо-англійські, середньо-англійські, ново-англійські) і запозичені (у тому числі біблеїзми: *one's own flesh and blood*, грецизми: *Achilles' heel* тощо) [34, с.1253- 1255].

О.І. Смірницький поділяє англійські стійкі вирази на: 1) ті, які володіють яскравою експресією та емоційною маркованістю (*imaginative, expressive and emotional*) і 2) ті, яких позбавлено цього, тобто ті, які є стилістично нейтральними. Наприклад: 1) *soft in the head, a long head*; 2) *an apple of one's eye, give a free hand, on the other hand*.

А.І. Альохіна виділяє семантичні фразеологічні серії і моделі за ознакою значенневої близькості (але не синонімії), наприклад, за ознакою відношення загального поняття до часткового. При цьому мовознавець враховує й структурні особливості стійких виразів. Так, А.І. Альохіна виділяє особливі дієслівні структурно-семантичні моделі з дієсловами *to be, to feel, to have* та іншими, групуючи їх у певні семантичні серії, наприклад, відчуження, стану, буття тощо [2, с.7-15].

Наступною класифікацією є контекстологічна класифікація. Саме завдяки контекстологічному методу, Н.М.Амосова виділила серед фразеологізмів англійської мови два класи: а) клас ідіом і б) клас фразем.

Ідіоми укладають одиниці постійного контексту, у яких наявний вказівний елемент, що семантично реалізується. До того ж вони тотожні. Обидва елементи представлено загальним лексичним складом словосполучення, яке характеризується цілісним значенням (наприклад: *a mare's nest, in the howe of the night, in the nick of time, to cudgel (one's)brains*) [8, с. 112].

До фразем належать одиниці постійного контексту з фразеологічно зв'язаним значенням одного із компонентів (наприклад: *cotton sense, jar cry, to knit (one's brows; dog's life, husband's tea)*).

В основу даної класифікації покладено специфіку внутрішніх контекстуальних зв'язків фразеологізмів.

Не менш важливою є класифікація фразеологізмів, що ґрунтується на граматичних, семантичних та структурних ознаках фразеологізмів. Ця класифікація належить перу В. Архангельського, має два види фразеологізмів: 1. Фраземи (всі фразеологізми, структура словосполучень). 2. Стійкі фрази (всі фразеологізми, структура речень).

Поділ фразеологізмів на два основних граматико-структурних класи знайшов підтримку у дослідниці української фразеології Л. Скрипник: 1. Фразеологічні одиниці, що організовано за типом моделі словосполучення (радіше – речення). Семантико-структурною особливістю є співвідносність із окремим словом і функціонування в ролі члена речення [8, с.114]. Цей різновид фразеологічних одиниць має загальну назву лексичні ідіоми (*стріляний горобець, упадати в око, на всі заставки*). 2. Фразеологічні одиниці – фрази, що мають організацію простих або складних речень.

І.В. Арнольд ділить англійські фразеологізми на так звані *set-expressions, semi-fixed combinations* та *free phrases*, що в цілому відповідає класифікації В.В.

Виноградова на фразеологічні зрощення (*to be neck and neck*), фразеологічні єдності (*in the twinkling of an eye, get the upper hand*) і фразеологічні сполучення (*one 's own flesh and blood*), відповідно [5, с. 182-184]. Найбільш поширеними в англійській мові є фразеологічні єдності.

У філологічній літературі існує ще чимало класифікацій фразеологізмів з вузьким спрямуванням. Вони висвітлюють питання теорії фразеології лише частково.

Граматична класифікація. Вона представлена у науковій літературі двома різновидами: морфологічним та синтаксичним.

Морфологічна класифікація. Дана класифікація заснована на співвідношенні фразеологічних одиниць певними частинами мови (виділяються еквіваленти іменників, дієслів, прислівників тощо).

Синтаксична класифікація. Вона передбачає поділ фразеологізмів на основі виконання ними синтаксичних функцій в реченні (підмета, присудка, додатка тощо).

Генетична класифікація. Вона передбачає групування фразеологізмів за джерелами походження. За її допомогою можна простежити етапні моменти формування літературної мови. У цій класифікації виділяють: 1) біблійні звороти; 2) запозичення з інших мов; 3) крилаті слова; 4) прислів'я та приказки тощо.

Основний недолік цієї класифікації полягає в тому, що нечасто вдається визначити джерело виникнення того чи іншого звороту. Крім того, така систематизація показує лише динаміку розвитку фразеологічних одиниць і може складати основу історичної фразеології.

Стилістична класифікація. Лінгвостилістичний аспект дослідження фразеологізмів вимагає конкретизованої систематизації матеріалу. Однак таку систематизацію не може бути покладено в основу вивчення фразеологічного фонду, оскільки лінгвостилістичний аспект складає інший план дослідження у

порівнянні із загальнотеоретичним. На цій підставі стилістичну класифікацію розглядають як деталізацію основного типологічного поділу фразеологізмів. Особливу роль відіграє стилістична класифікація в процесі відтворення фразеологізмів з мови-оригіналу мовою мети – художнього перекладу [8, с. 116].

Таким чином, класичну класифікацію фразеологічних одиниць В.В. Виноградова можна також застосовувати й до англійського матеріалу, хоча найбільш представленою в літературі є структурна класифікація англійських стійких виразів за співвіднесеністю із частинами мови. Кожний визначає свої критерії співвіднесеності того багатокomпонентного фразеологізму з тією або іншою частиною мови. автор або іншого

2.3. До питання класифікації фразеологічних одиниць російської мови

Розробкою класифікації фразеологізмів у Росії займалися з кінця ХІХ століття. На сьогоднішній день було розроблено цілий ряд класифікацій фразеологічних одиниць за різними ознаками.

Типи фразеологічних зворотів за вмотивованістю значення та семантичним злиттям:

Критерієм виділення типів нерозкладних сполучень слугує насамперед ступінь злиття в них окремих слів. Стійкість і нерозкладність елементів фразеологічного звороту розглядається, як правило, з двох точок зору: по-перше, з погляду їхньої значенневої усталеності й, по-друге, з погляду можливості морфологічних змін слів, що складають даний зворот.

За ступенем лексичної неподільності й граматичного злиття складових частин, багато дослідників (у тому числі М.М. Шанський) слідом за академіком В.В. Виноградовим виділяють наступні типи фразеологічних зворотів: фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності, фразеологічні сполучення.

В особливу групу фразеологічних виразів варто внести деякі цитати, прислів'я, приказки та ряд термінологічних словосполучень, які здобувають окремі риси власне фразеологізмів: відтворюваність у тому самому складі і метафоричність. М.М. Шанський називає їх фразеологічними виразами та вносить їх до загального складу фразеології [55, с. 84].

Фразеологічні зрощення. Фразеологічними зрощеннями називаються такі лексично неподільні словосполучення, значення яких не визначається значенням окремих слів, які входять до їхнього складу. Наприклад, зміст зворотів: *очертя голову – нерозважно, держать ухо востро бути на сторожу, семи пядей во лбу-розумний* і інших не є мотивованим значенням складових компонентів, тому що, наприклад, у лексичній системі сучасної мови немає повноцінних за значенням самостійно існуючих слів *востро, очертя, пядей*. Фразеологічні зрощення виникли на базі переносних значень їх компонентів, але згодом ці переносні значення стали незрозумілими з точки зору сучасної мови. Наприклад слова *бай-кут* та *бек - помах рукою* є архаїзмами і не вживаються ніде окрім даного вище архаїзму. Таким чином, у фразеологічних зрощеннях втрачено зв'язок між прямим та переносним значеннями, де останнє для них стало головним. Саме тому їх важко перекладати на інші мови. Фразеологічні зрощення володіють рядом характерних ознак: до їх складу можуть входити так звані некротизми – слова, які ніде окрім даного зрощення не вживаються і є незрозумілими внаслідок цього з точки зору сучасної мови; до їх складу можуть входити архаїзми; вони є синтаксично нерозкладними; зміна їх компонентів у більшості випадків є неможливою; вони характеризуються непроникливістю, тобто не допускають входу до свого складу додаткових слів.

Втрачаючи своє самостійне лексичне значення, "... слова які входять до компоненти структури фразеологічного зрощення перетворюються у складної лексичної одиниці, яка наближається за значенням до окремого слова" [3, с.128].

Таким чином, основною ознакою фразеологічного зрощення є його лексична неподільність, абсолютна семантична усталеність, при якій значення цілого звороту не можна вивести зі значення складових його слів.

Семантичні зрощення в більшості випадків є еквівалентом слова [62, с.791]. ("своєрідним синтаксично складовим словом", за термінологією академіка відверто, В.В. Виноградова). Наприклад: *положа руку на серце щиросердно, из рук вон - погано* тощо.

Грамматичні форми слів, які складають фразеологічне зрощення, можуть змінюватися. Однак на загальне значення зрощення така зміна граматичних форм не впливає.

У деяких зрощеннях граматичні форми слів і граматичні зв'язки вже не може бути пояснено, мотивовано з погляду сучасної російської мови, тобто вони сприймаються як свого роду граматичні архаїзми. Наприклад: *на босу ногу, сломя голову* тощо. Застарілі граматичні форми слів (а іноді й слово в цілому) і невмотивовані синтаксичні зв'язки лише підтримують лексичну і неподільність звороту, його семантичну єдність.

Фразеологічні єдності. Фразеологічними єдностями називаються такі лексично неподільні звороти, загальне значення яких певною мірою мотивовано переносним значенням слів, що становлять даний зворот. Наприклад, загальний зміст таких єдностей, як *пускати пил в глаза, из пальца высосать, кровь с молоком* та інших, залежить від переносного значення окремих елементів, які становлять образний стрижень усього звороту.

Образність, властива тією чи іншою мірою фразеологізмам всіх типів, є результатом вживання окремих слів, що становлять фразеологізми, у переносному значенні. Однак не всі типи стійких сполучень мають однакову образність, і далеко не в кожному з них дану образність може бути мотивовано і співвіднесено зі значенням окремих компонентів. Так, образність фразеологічних зрощень є вже невмотивованою та не залежить від значення

елементів, що входять до їх складу. На відміну від зрощень, фразеологічні єдності мають властивість потенційної образності. Образність фразеологічних єдностей відрізняє їх не тільки від зрощень, але й від вільних словосполучень, омонімічних за оформленням (наприклад: *как снег на голову – несподівано, зненацька і как снег на голову – в прямому значенні*).

Лексичний склад фразеологічних єдностей є неподільним. Це зближує їх групою зрощень. Але на відміну від зрощень, частини фразеологічних єдностей можуть бути відокремлені один від одного вставкою будь-яких слів. Граматичні форми і синтаксичний лад фразеологічних єдностей визначені, але, як правило, мотивовані існуючими в сучасній мові формами і зв'язками (наприклад: *положить зуби на полку та положить книги на полку, намылить голову та намылить руки* тощо).

Заміна слів у складі єдності, а також підстановка синоніма призводить або до руйнування образності, яка властива даному звороту, або до зміни його експресивного змісту. Фразеологічні сполучення. Фразеологічними сполученнями називаються такі стійкі звороти, загальне значення яких повністю залежить від значення складових слів. Слова в складі фразеологічного сполучення зберігають відносну семантичну самостійність, однак є невідільними й проявляють своє значення лише у поєднанні з певним, замкнутим колом слів. Наприклад: слово *слізно* сполучається тільки зі словами *просити, благати*. Отже, один із членів фразеологічного сполучення є більш стійким і навіть постійним, а інший- змінним. Наявність постійних і змінних членів у сполученні помітно відрізняє їх від зрощень і єдностей. Значення постійних членів (компонентів) є фразеологічно пов'язаним. Наприклад, у сполученнях *намылить голову* або *сломать шею* постійними будуть слова *намылить* та *сломать*, тому що саме ці слова є основними (стрижневими) елементами і в інших фразеологічних сполученнях: *намылить шею, сломать хребет*. Вживання інших компонентів є

неможливим (*намылить лицо* або *сломать позвоночник*), це обумовлено існуючими семантичними відносинами усередині мовної системи.

Відмінність фразеологічних сполучень від фразеологічних зрощень і едностей полягає у тому, що вони не є абсолютно лексично неподільними. Незважаючи на фразеологічну замкнутість зворотів даного типу, навіть лексично невідільні компоненти без шкоди для загального фразеологічного значення можуть бути замінені синонімом (*потупить голову-опустить голову; насупить брови- нахмурить брови* тощо). Це створює сприятливі умови для виникнення варіантів фразеологічних едностей, а нерідко синонімів.

Синтаксичні зв'язки слів у подібних зворотах відповідають існуючим нормам, за якими створюються й вільні словосполучення. Однак на відміну від останніх, ці зв'язки є стійкими, нерозкладними й завжди відтворюються в тому самому виді, семантично властиві тому або іншому фразеологізму.

Фразеологізовані звороти (фразеологічні вирази). Від власне звороти (вирази), які володіють не всіма розпізнавальними ознаками фразеологізмів, а лише частиною з них: відтворюваністю в готовому вигляді і (тією чи іншою мірою) образністю. Однак, слова в них залишаються семантично повноцінними. До таких виразів відносяться, наприклад, окремі цитати, частина прислів'їв, ряд термінологічних сполучень. Всі вони здобули певну метафоричність, яка все ж таки повністю виводиться зі слів, які складають такі вирази. Так, фразеологізовані цитати набувають узагальнено-образного змісту, що є майже відірваним від первісного контексту: *рожки да ножки (оставили бабушке)*.

Типи фразеологізмів і фразеологізованих зворотів за структурою та лексико-граматичним складом:

Структурно-граматичний склад фразеологізмів і фразеологізованих виразів. За своїм структурно-граматичним складом, фразеологія сучасної російської мови є неоднорідною. За структурою всі звороти поділяються на дві великі групи:

1. Фразеологічні звороти, що мають форму самостійного речення: в глазах

потемнело, душа в пятки ушла, хлопот полон рот тощо. У ролі речення найчастіше виступають звороти, які мають, як правило, синтаксично закінчену форму. Для цієї мети використовуються також різноманітні звороти розмовно-побутового мовлення: *пришей кобыле хвост, сам себе голова* тощо.

2. Фразеологічні звороти, що мають форму словосполучення: *разводитъ руками; поставитъ на колени, брать за горло; кровь с молоком; вешать нос на квинту; попасть пальцем в небо* та ін. За граматичним складом серед фразеологічних одиниць виділяють здебільшого найбільш типові різновиди: а) звороти, які є сполученням прикметника та іменника: *золотые руки, светлая голова, правая рука, ахиллесова пята, золотое сердце* та ін.; б) звороти, які є сполученням іменника з іменником у родовому відмінку: *до мозга костей, в поте лица* та ін.; в) звороти, які складаються з іменника та форми іменника у місцевому відмінку: *море по колено; кровь с молоком* тощо; г) звороти, які складаються з прийменника, прикметника та іменника: *от всего сердца, до седых волос* та інші; д) звороти, які є сполученням дієслова з іменником у місцевому відмінку: *водитъ за нос; попасть на зуб; семенитъ ногами; зарубитъ на носу, вешать голову, рубитъ с плеча* й ін.; е) звороти, які складаються з дієприслівника та іменника (або іменників з прийменником): *сломя голову; скрепя сердце; положила руку на сердце* тощо.

Зазначені групи не охоплюють усього різноманіття лексико-граматичного складу фразеологізмів і фразеологізованих виразів. У даному випадку наведено найпоширеніші типи стійких сполучень.

М.М. Шанський у своїй книзі "Фразеологія сучасної російської мови" виділяє також фразеологічні звороти, які представляють собою конструкції з підрядними сполучниками. Наприклад: *как снег на голову, голова как решето, хоть глаза выколи, беречь как зеницу ока, как на ладони* тощо.

Варто зупинити увагу на наступній класифікації фразеологічних одиниць типологічній класифікації фразеологізмів. Різновидністю семантичної

класифікації постає семантична типологія фразеосполучень. Спроби такої систематизації сполук слів зробили з позиції загальної фразеології М. Копиленко і З. Попова [25, с. 64].

За основу класифікації автори беруть ідіоматичність, додатково враховуючи також стійкість фразеосполучень. Ідіоматичність вони розглядають як семантичне зрушення лексем у сполученнях, що можуть оцінюватися різним ступенем стійкості від найнижчого (нульового) до найвищого, що приймається за одиницю. Під стійкістю вони розуміють передбаченість елементів.

Для загального позначення сполук слів вони користуються терміном "фразеосполучення", для позначення звукової сторони слова – поняттям "лексема", а для позначення смислової сторони слова – терміном "семема".

Автори розрізняють п'ять різновидів семем, які можуть виражатися лексемами: дві денотативні (Д1, Д2) і три конотативні (К1, К2, К3). Денотативна семема відображає екстралінгвістичні явища безпосередньо. Д1 – первинна денотативна семема – реалізує своє значення без контексту прямою відповідністю денотатові (наприклад: рукав (частина одягу), ніс (частина обличчя), Д2 – вторинна денотативна семема позначає денотат за подібністю до іншого денотата: *рукав (ріки), ніс (корабля)*.

Конотативна семема утворюється лише у фразеосполученні, поза яким вона не може бути виявленою. Вона відображає денотат опосередковано, існуючи, як правило, поруч з денотативною семемою, що означає те саме явище. К1 – конотативна семема, що логічно зв'язана з денотативною семемою, тієї ж лексеми (*кураяная пам'ять – тобто пам'ять як у курки*). К1 мотивується і на відміну від Д2 може виражатися іншою лексемою: *погана пам'ять*. К2 – конотативна семема, що не має логічного зв'язку з денотативною семемою тієї ж лексеми: *по п'яной лавочке (до чого тут лавочка?), заморить червячка (де цей черв 'ячок?)*. К3 – конотативна семема, що виражається лексемами, які не

мають жодних інших семем, окрім даної: *(провалиться) в тартарары, (дать) стрекача* тощо.

Фразеосполучення містить в основному дві або три лексеми. Збільшення числа лексем можливе, але такі сполучення практично не вживаються. Знаходить застосування й класифікація на основі методу оточення розробив М. Тагієв. Її сутність полягає в тому, що основна увага приділяється не характеру внутрішньої фразеологічної структури, а особливостям структурних зв'язків із іншими одиницями в системі мови [25, с.101]. Таким чином, активними постають три параметри:

1. Фразеологізми з одномісним оточенням (наприклад, *хоть отбавляй-волнений, желающих, грибов, коней; до осени — много воды утечет*). Для структурного зв'язку цих фразеологізмів з іншими одиницями потрібним є лише один елемент.

2. Фразеологізми з двомісним оточенням (наприклад: *отец шкуру спустит с тебя; у него вертелось на (предложение)*). Структурно необхідними фразеологізмів є суб'єктивне і залежне оточення (*кто + сдирал шкуру + с языке элементами таких кого; у кого + вертелось на языке + что*).

3. Фразеологізми з трьохмісним оточенням (наприклад: *я приношу себя в жертву отечеству; она колет ему глаза бедностью, квартирой*). Структурно необхідними елементами цих фразеологізмів є одне суб'єктивне і два залежних оточення (*кто + приносит в жертву + кого + кому; кто + колет глаза + кому + чем*).

Ці три групи фразеологізмів поділяються на підгрупи з однорідним, неоднорідним і варіативним оточенням, всередині яких має місце детальніша рубрикація: виділяються іменники на позначення особи і не-особи; іменники на позначення власне предметів і абстрактних предметів з відповідною орієнтацією на різні граматичні форми слів на синтаксичні конструкції. Зведення конфігурацій фразеологізмів з одномісним оточенням нараховує 41 вид, з

двомісним оточенням 87, з тримісним оточенням – 14 видів. В цілому класифікація нараховує 142 види.

Користування нею ускладнено численними структурними підступами. Чергова класифікація фразеологізмів ґрунтується на парадигматичному, синтагматичному та дериваційному зв'язках.

Цю оригінальну класифікацію вперше запропонував Д. Шмельов, поділивши фразеологізми на сім типів: 1) парадигматично зв'язані (*подъемный кран, сделать замечание*); 2) синтагматично зв'язані (*закадычный друг, обложной дождь, воздеть руки*); 3) дериваційно зв'язані (*глубокий страх, медвежья услуга, реветь белугой*); 4) парадигматично і синтагматично зв'язані (*подзорная труба, грецкий орех, оказать помощь*); 5) парадигматично і дериваційно зв'язані (*железная дорога, головной убор, заливаться соловьем*); 6) синтагматично і дериваційно зв'язані (*беспробудное пьянство, ни зги не видно, кричат во всю Ивановскую*); 7) парадигматично, синтагматично дериваційно зв'язані (*краеугольный камень, змея подколотная, бить баклуши, точить лясы, вскружить голову*).

Кожна парадигма протиставляється іншій згідно з трьома ознаками, що лежать в її основі. Водночас кожна ознака має своє визначення.

Парадигматична зв'язаність словосполучень полягає в том, що всі показники належать до різних лексичних парадигм, займають цілком визначені клітинки відповідної лексичної "матриці" [8, с.115].

Синтагматична зв'язаність передбачає наявність у словосполученні фразеологічно закріпленого елемента, тобто коли один компонент неминуче передбачає наявність іншого (наприклад: *проселочная дорога, торный – путь, окладистая – борода*).

Дериваційна зв'язаність словосполучення передбачає наявність у ньому компонента з фразеологічно зв'язаним значенням, тобто з обмеженням у сполучуваності, але не семантичним, а лексичним: з одним словом того ж

тематичного ряду цей компонент сполучається, з іншим – ні (наприклад: *идет снег, дождь але не роса, белые мухи*).

Варто зупинити увагу на фразеології сучасної російської мови з погляду її походження.

Основу російської фразеології становлять споконвічні звороти, тобто загальнослов'янські (праслов'янські), східнослов'янські (давньоруські) і власне руські. До загальнослов'янських відносяться наступні: *клевать носом; повесить нос; один как перст, водить за нос* [62, с.125], *с головы до пят* і інші. До східнослов'янських відносяться звороти: *без царя в голове* (і антонімічний *с царем в голове*); *под горячую руку, душа в пятки ушла* [62, с.126] тощо.

Власне руськими є більшість фразеологізмів, наприклад: *высунув язык; губа не дура; держать язык за зубами; зубы заговаривать; и бровью не ведет; комар носа не подточит; на лбу написано* та інші.

До складу власне руської фразеології входять професіоналізми, жаргонно-арготичні звороти, діалектні вирази. Чимала їхня кількість є використаною у художній літературі. Іншу частину фразеологічного складу російської мови фразеологізми і фразеологізовані звороти, що запозичено з інших мов. складають. Словосполучення за походженням можуть бути і запозиченими з інших мов. Насамперед, виділяються звороти, що запозичено зі старослов'янської мови. Наприклад: *притча во языцех, в поте лица, плоть и кровь, всем сердцем, как зеницу ока* [62, с. 136- 137] тощо.

Більшу групу зворотів становлять так звані фразеологічні кальки та напівкальки, тобто вирази які є дослівним (або майже дослівним) перекладом іншомовних фразеологізмів, прислів'їв, приказок. Наприклад: *рука руку моет* (латинський), *от всего сердца* (французький).

Особливу групу становлять афоризми з античної літератури, цитати з літератури різних народів, а вислови, приписувані видатним закордонним

вченим, суспільним діячам: *око за око, зуб за зуб* (калька з також Біблії), *ахиллесова пята* (давньогрецькі міфи) тощо.

З точки зору функціональної стилістики, слід відмітити наявність функціонально-стильової класифікації, яка допомагає намітити можливі сфери їхнього використання. Цієї ж мети служить розуміння експресивно-стилістичного їхнього значення. Порівняно невелику групу фразеологізмів може бути виділено, як міжстильову, тобто використано в кожному з функціональних стилів. Сюди відносяться, наприклад: *взять в руки* та *ін.* З фразеологізми боку стилістики подібні можна назвати нейтральними або стилістично незабарвленими.

На фоні розглянутих фразеологізмів виділяються функціонально-стильові різновиди зворотів: розмовні та книжкові, кожна з два основні яких додатково характеризується експресивно-стилістичною забарвленістю.

У розмовному стилі найбільшу кількість фразеологізмів становлять розмовно-побутові звороти, які характеризуються більшою образністю, мають трохи стилістично знижене забарвлення (жартівливу, жартівливо-ласкаву, а також іронічну, фамільярну). Наприклад: *ни аза в глаза; на барскую ногу; брать (взять) за бока; голова садовая; гнуть спину; держать ухо востро; крутить носом; во все лопатки (убегать); совать нос; пасть на сердце; хоть кол на голове тещи* тощо.

Від розмовно-побутової фразеології варто відрізнити звороти, які знаходяться за межами літературної словосполучення грубо-просторічного характеру, а також лайливі звороти. Сюди відносяться мови: *распустить слюни; языком чесать* тощо.

Наступною складовою фразеологічного фонду російської мови є книжкові фразеологізми та фразеологізовані вирази. Сфера вживання фразеологічних зворотів книжкової мови є більш вузькою, ніж нейтральних, міжстильових фразеологізмів. Сюди відносяться окремі звороти офіційно-ділової мови,

фразеологізми науково-термінологічного типу, звороти літературно-публіцистичного характеру (*ρογ αποβιλια*). З погляду стилістики до книжкової фразеології відноситься також й багато цитат з творів російських і закордонних письменників, вирази з античної літератури, із церковних книг тощо. За своєю експресивно-емоційною сутністю, деякі стилів книжкові фразеологізми та фразеологізовані вирази всіх характеризуються більшою піднесеністю, урочистістю, патетикою.

2.4. До питання класифікації фразеологічних одиниць новогрецької мови

В новогрецькій мові разом із терміном *φρασεολοισμος* (фразеологізм) є розповсюдженими терміни *φρασεολογική ενότητα* (фразеологічна одиниця, phraseological unit), *φρασεολεξέμα* (фразеолексема), *καθιερωμένες φράσεις* (усталені фрази).

Фразеологізм має низку суттєвих ознак: усталеність (міра та ступень семантичної злитності та нерозкладності компонентів); відтворюваність (регулярна повторюваність мовних одиниць різного ступіня складності); цілісність значення (загальне значення фразеологізму, яке важко або неможливо вивести зі значення частин, що його формують); розчленованість свого складу [75].

Цілеспрямовано та теоретично обумовлено фразеологічний склад грецької мови почали вивчати порівняльно не так давно. До кінця 40-х рр. ХХ ст. у роботах мовознавців зустрічаються лише окремі думки та спостереження, що стосуються фразеології. Виникнення фразеології грецької мови як філологічної дисципліни відноситься до кінця 40-х -початку 50-х рр (Μαρκοντζατος κ.αλ.). У низці робіт того часу науковцями було поставлено багато питань загального характеру, які дозволили створити базу для вивчення усталених слів і словосполучень у сучасній грецькій мові. Було дано першу синхрону

класифікацію фразеологічних одиниць грецької мови з точки зору їх семантичної злитності, також було накреслено шляхи та основні аспекти подальшого вивчення у цій сфері [74, с. 11].

Семантика фразеологізму в достатньому ступені залежить від його структурної організації. Низка фразеологізмів формується за схемою словосполучення: *Βαρύ χερί – важка рука*.

Інші фразеологізми за структурою відповідають реченню: *φαγάμε μαζί ψωμί αλάτι* – з 'їли разом не один пуд солі. Фразеологізми першої групи мають найбільшу функціонально- семантичну близькість із словом. Важливо відзначити, що подібно словам фразеологізми вступають в антонімічні, синонімічні та омонімічні відносини. Фразеологічна антонімія зазвичай ґрунтується на семантичному протиставленні *εγκόλο χερί* — легка рука [74, с. 20].

Фразеологічна синонімія є багатою та різноманітною. В новогрецькій мові нараховується досить велика кількість синонімічних рядів серед фразеологічних зворотів. Під фразеологічною синонімією розуміють фразеологізми якнайбільш близьким лексичним значенням, що співвідносяться, як правило, з одною частиною мови та мають подібну або однакову сполучуваність: *η σύλα απο τι βια οτραβα κανει τα παδια της* та *οποιοζ βιαζεται σκονταφτει* (частково відповідає російському *поспешишь – людей насмешишь*) [74, с. 22].

Омонімія, навпаки, є досить рідким явищем серед фразеологізмів. Наприклад: *το παρνω επανω μου* – 1) брати на себе відповідальність; 2) бути пихатим, хизуватися [74, с. 23].

Спостерігається також явище полісемії серед новогрецьких фразеологізмів. Наведемо наступний приклад: *Βαζω το νερο στο κρασι μου* – 1) буквально значення: додавати води до вина; 2) зменшувати свої вимоги [74, с. 23].

Поширеною є так звана змішана класифікація (*μικτή ταξινόμηση*) Н.Е. Palmer, що було застосовано до новогрецької мови. Виокремлюються такі типи

фразеологізмів: 1) *Εισαγωγικά* (цитати): *Εἰς οἰωνοῦς ἀριστοῦ, ἀμνησθαι περὶ πατρπης* (Ομηρος) – Знамення краще за всіх: за вітчизну хоробро битися (Гомер); 2) *Παροιμία* (прислів'я): *Πεσε, μηλο, να σε φαω – впади, яблучко, щоб я тебе з'їв* (відображає ледачість); 3) *Κοινές φράσεις* (загальні фрази): *Κουνω το κεφαλι – хитати головою*; 4) *Κοινός τόπος* (Locus communis, "спільне місце"): *Ολοι οι ανθρωποι πεθαινουν – Людина смертна*. 5) *Στερεότυπες συγκρίσεις* (стереотипні порівняння): *Μαυρος σαν αραπημς – чорний, як арап* (чорний, як вугілля); 6) *Στερεότυπες συγκρίσεις* (усталені єдності): *υποπιτω σε σφαλμα – зробити помилку*.

Найрозповсюдженіша структурна класифікація фразеологізмів у новогрецькій мові є морфологічна класифікація (тобто за еквівалентністю частині мови). Ця еквівалентність у першу чергу визначається наявністю помінуючого компонента фразеологізму, а також синтаксичною роллю зворота в реченні. Отже, виокремлюють наступні типи [74, с. 30-32]:

- 1) Дієслівні: *βγαζω το νερο με το καλαθι – толочь воду в ступе; κανω πως δεν βλεπω – смотреть сквозь пальцы, σενα καζανι βραζουμε – в одном соку вариться*.
- 2) Субстантивні: *αχιλλεοζ πτερνα - ахиллесова пята; ταπεινη ψυχη – подлая душонка*.
- 3) Ад'єктивні: *περιφανο το αντι μου – тугой на ухо*.
- 4) Вигуківі: *αχ βαχ και με τον κλωατη – с каким трудом!*

Інколи виокремлюють ще один тип фразеологізмів – адвербіальні, які включають у себе такі підгрупи фразеологізмів, як часу, місця, образу дії, причини, мети [75].

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

У другому розділі було описано фразеологічний характер евфемзмів на основі виокремлення підходів до вивчення фразеологічних одиниць в англійській, російській і новогрецькій мовах.

1. Досить не існує єдиного погляду щодо тлумачення терміну «фразеологізм». Найбільш загальноприйнятим є наступне визначення: фразеологізмом (фразеологічною одиницею) стійке словосполучення, яке виконує функцію окремого слова та яке вживається як називається ціле і яке не підлягає подальшому розкладу, та зазвичай не допускає перестанови своїх складових усередині себе.

2. В англійській мові загальноприйнятими є терміни *set expression*, *idiom*, *phraseological unit*. Найбільша класифікації фразеологізмів – це тематична (за семним складом значень), значеннева (за розповсюджені співвіднесеністю з певними частинами мови), структурна класифікація О.В.Куніна, контекстологічна класифікація Н.М.Амосової, граматична, генетична та стилістична класифікації.

3. У російській мові розповсюдженою є класифікація фразеологізмів за вмотивованістю значення та семантичним злиттям, що було розроблено В.В.Виноградовим та доповнено М.М.Шанським.

4. В новогрецькій мові разом із терміном φρασεολογισμος (фразеологізм) є розповсюдженими терміни φρασεολογική ενότητα (фразеологічна одиниця, *phraseological unit*), φρασεολεξέμα (фразеолексема), καθιερωμένες φράσεις (усталені фрази). Найрозповсюдженішою структурною класифікацією є морфологічна (за еквівалентністю частині мови), та найпоширенішою класифікацією за семантичною злитністю є змішана класифікація Н.Е.Palmer, у якій виокремлено цитати, прислів'я, загальні фрази, "спільні місця", стереотипні порівняння та усталені едності.

5. У трьох мовах ознаками фразеологічних одиниць визначаються: усталеність (міра та ступінь семантичної злитності та нерозкладності компонентів); відтворюваність (регулярна повторюваність мовних одиниць різного ступіня складності); цілісність значення (загальне значення фразеологізму, яке важко або неможливо вивести зі значення частин, що його формують); розчленованість свого складу.

6. Більша частина евфемізмів є надслівними одиницями, які являють собою відносно стійке експресивне поєднання слів із цілісним значенням. Вони отримали назву фразеологічних евфемізмів. Значення компонентів фразеологічних евфемізмів зазнають зміни, їм притамана семантична злитність, характерна для фразеологізмів, у тому чи іншому ступені вони набувають ідиоматичного характеру номінації. Спільна знакова функція лексичних компонентів, які складають фразеологізм, здійснює цілісну спрямованість на позначаєму дійсність і, таким чином, дозволяє фразеологізму успішно функціонувати у якості евфемізму. Образна метафора, яка є основою фразеологізму, дозволяє проводити аналогії з найрізноманітнішими об'єктами та явищами дійсності.

РОЗДІЛ 3. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ЕВФЕМІЗМІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ, РОСІЙСЬКІЙ ТА НОВОГРЕЦЬКІЙ МОВАХ

3.1. Семантичні особливості фразеологічних евфемізмів

3.1.1. Семантичні особливості фразеологічних евфемізмів в англійській мові

Оскільки метою даної роботи є дослідження семантичних особливостей фразеологічних евфемізмів, зі збірного англо-російського фразеологічного словника О. В. Куніна та словника евфемізмів R.W. Holder "How Not to Say What You Mean: A Dictionary of Euphemisms" було відібрано та проаналізовано 500 одиниць фразеологічних евфемізмів.

В залежності від того, явище якої сфери людського життя маскує фразеологічний евфемізм, ми поділяємо англійські евфемізми на три сфери: побутові, соціальні та релігійні.

Найбільша кількість відібраних та опрацьованих фразеологічних евфемізмів належить до сфери побутових. Вони нараховують 306 одиниць, що складає 61,2% від загальної кількості. Побутові евфемізми включають до себе наступні групи: 1) Смерть; 2) Фізичні та психічні хвороби; 3) Фізіологічні процеси; 4) Стосунки між статтями; 5) Людське тіло; 6) Поведінка, що викликає осуд оточуючих; 7) Вік людини; 8) Зовнішність, фізичні та розумові можливості людини.

Найчисленнішими є евфемізми смерті, адже вони нараховують 108 одиниць. Ці фразеологічні евфемізми є замінами для слів *to die, death, tomb, cemetery*. Синоніми дієслова *to die* порівнюють смерть зі сном, відпочинком: *to close one's eyes, to go to one's long rest*.

Певні евфемізми називають смерть платою за життя:
to pay one's debt of nature, to be called to one's account.

У фразеологічних евфемізмах відбивається відношення до смерті як до природного явища, яке чекає на всіх людей – *to go the way of all flesh, to go the way of all the earth, to go the way of nature, to go over to the majority, to go over to the great majority.*

Також смерть називається поверненням людини до Бога: *to join the angels, to depart to God, to go to kingdom-come, to go to heaven.*

Певні фразеологічні евфемізми описують смерть як втрату дихання, втрату душі: *to draw one's last breath, to breathe one's last, to gasp one's last, to slip one's breath, to give up the ghost.*

Та найбільша кількість евфемізмів порівнюють смерть з від'їздом, переходом до іншого місця, або навіть поверненням додому: *to go beyond the veil, to go hence, to go home, to go out of this world, to depart out of this world, to go to a better world, to go to glory, to go to one's own place, to go to one's last home, to go to long home.*

Цікавим для аналізу є евфемізм *to go beyond the veil*. В ньому відбивається старовинний звичай накривати покійного напівпрозорою тканиною, тобто вуаллю (the veil). Інші евфемізми передають сутність смерті більш негативно – як зникнення, розрив серця: *to be no more, to pass away, to depart this life, to yield the life, to break the heart.*

Відношення до смерті як до сну відбивається і в евфемізмах до слова *tomb* (могила) – *the bed of dust, the narrow bed, the bed of honour* (останній означає могилу солдата, загинувшого під час бою). Тему смерті як сну та відпочинку продовжують наступні евфемістичні замітники слова *death*: *never-ending sleep, one's last rest, one's last resting place, great silence.*

Зустрічається опис смерті як повернення додому (тобто підкреслюється *house*). Ідея протиставлення короткого земного життя та вічного життя після смерті відбивається у евфемізмі *eternal life*.

Група фізіологічних процесів нараховує 64 фразеологічних евфемізма. До неї відносяться евфемізми вагітності та пологів, менструації, прийняття їжі та виділення екскрементів. Стан вагітності описується як делікатна або цікава ситуація, очікування, або просто говориться, що жінка "з дитиною": *to be with child, to be gone with child to be in a certain condition, to be in a delicate state of health, to be expecting, to be big with baby.*

Як замітники фрази *to go to the toilet*, існують наступні фразеологічні евфемізми: *to see a man about a dog, to powder one's nose, to go to the windsor castle, to answer the call of nature.*

Процес прийняття їжі описується як отримання нових сил, "преломлення хлібу": *to refresh oneself, to break the bread, to partake of food.*

Стан нудоти жартівливо обігрується як плата за рахунком – *to cast up accounts.*

50 фразеологічних евфемізмів належать до групи "Стосунки між статтями". Статевий зв'язок називається як справа, послуга і навіть певні знання: *love affair, last favour, carnal knowledge.* Подружня зрада вважається злочином – *criminal conversation.* Позашлюбні діти – це народженні таємно (*born under the rose, born on the wrong side of the blanket*), а вагітність у незаміжньої жінки – це нещастя (*to meet with a misfortune, to have a misfortune, to be in trouble*). Цікавим є те, що фразеологічний евфемізм *to get into trouble* має два значення: завагітніти поза шлюбом та потрапити у в'язницю. Для створення евфемістичної назви постійного сексуального партнера використовується лексема *friend*: *a gentleman friend – a male extramarital sexual partner; a dear friend – an extramarital sexual partner. a lady friend – a female extramarital sexual partner; a live-in girlfriend – a mistress.*

Група "Фізичні та психічні хвороби", не дивлячись на їхню негативну сутність, нараховує лише 32 одиниці. Стан хвороби описується як перебування у ліжку. Якщо фізично хвору людину називають як ту, що перебуває під впливом

погодних умов – *under the weather*, то психічно хвора людина – це та, що знаходиться під суворим контролем (*under the restraint*).

Евфемістична назва туберкульозу зафіксувалась за ним з часів, коли ця хвороба була невиліковною – *white scourge* (чітко проводиться аналогія з чумою – *black scourge*).

Також для створювання евфемістичних замінів використовується найбільш загальна лексика. Наприклад: *a long illness – cancer*.

18 фразеологічних евфемізмів ми виокремлюємо до групи з умовною назвою "Поведінка, що викликає осуд оточуючих". Вона включає до себе евфемізми, що маскують такі негативні риси людини, як брехливість, легковажність, розпусність, боягузтво тощо: пому принци *afternoon man – a debauchee; to be no better than she should be – not to be virtuous; to draw a long bow – to tell a lie; lack of moral fibre – cowardice*. Жінку-утриманку евфемістично називають *lady – lady of the lake*.

Наступною кількістю фразеологічних евфемізмів є група "Зовнішність, фізичні та розумові можливості людини" (14 одиниць). Вони маскують надмірну вагу, недоліки зовнішності, обмежені розумові можливості тощо. Наведемо наступні приклади: *a calorie counter – a fat person; academic dismissal – exclusion from the university; hetic procedure – plastic surgery*.

11 фразеологічних евфемізмів належать до евфемізмів віку. Похилий вік описується як осінь, середина життя, найкращі роки: *the yellow leaf, the afternoon of life, the golden age*.

Також зустрічаються евфемізми, що говорять про похилий вік, як про й, що треба поважати: *an honourable age*.

Найменш численною групою фразеологічних евфемізмів є група під умовною назвою «Людське тіло», яка нараховує 9 одиниць. До неї ми виокремлюємо евфемістичні назви геніталій і наготи: *horn of plenty, to be in the altogether, the garb of Eden*.

Соціальні евфемізми нараховують 156 фразеологічних евфемізмів, що складає 31,2%. До цієї сфери ми виокремлюємо такі групи, як: 1) Державна політика; 2) Діяльність армії; 3) Злочини та діяльність поліції; 4) Економічний стан; 5) Соціальні хвороби; 6) Насильство; 7) Професії.

Найчисленнішою групою є група під умовною назвою "Злочини та діяльність поліції". До неї ми виокремлюємо 54 фразеологічних евфемізма. Ця група також здається нам найбільш цікавою, бо формування евфемістичних назв для різного роду злочинців будується на антонімічному принципі, і їх навпаки називають лицарями та джентльменами: *бандит – gentleman of the path, knight of the road; аферист – knight of fortune, gentleman of fortune, knight of industry; шулер – knight of the elbow; кишенькові ворюги – light-fingered gentry*

Другим компонентом фразеологічного евфемізма є лексема, яка вказує на конкретний вид діяльності злочинця. Тобто, якщо бандити грабують на дорогах, то другим елементом є слово *road* або *path*, якщо шулер "працює" руками, то для нього це – *elbow*. Для формування соціальних евфемізмів часто використовуються слова з дифузною семантикою, наприклад: *допит із застосуванням катування – the 3d degree; злочинець-рецидивіст – hard case. Інколи використовується чорний гумор: швидка смерть при страті – happy dispatch.*

Група фразеологічних евфемізмів до соціальних хвороб нараховує 41 одиницю. Це евфемізми маскують такі явища, як алкоголізм, наркоманію, та ігроманію: *проституцію can on – drunkenness; an alley cat – a prostitute; Eastern substances – drugs; debt of honour – unpaid money lost at gambling.*

30 фразеологічних евфемізмів ми виокремлюємо до групи "Економічний стан". Евфемізація відбувається щодо таких явищ, як бідність, безробіття, нерозвиненність економіки в країні. Велика кількість евфемізмів є пом'якшувачими синонімами до звільнення з роботи: *early release, human sacrifice, dose of P45 medicine – dismissal.*

Група фразеологічних евфемізмів під умовною назвою "Державна політика" нараховує 14 одиниць. Ці евфемізми маскують дії влади, які можуть викликати суспільний протест: *ethnic cleansing – genocide; ideological supervision – censorship*.

Наступною за численністю групою є "Діяльність армії", яка нараховує 10 евфемізмів. Вони мають за мету приховати насильницький характер військових дій: *fraternal assistance – invasion; expedient demise – killing of innocents*.

Найменш численними за кількістю фразеологічних евфемізмів, що їх репрезентують, є групи під умовними назвами "Насильство" та "Професії". Обидві групи нараховують лише по 5 евфемізмів. До першої групи ми виокремлюємо евфемізми, що маскують вияви фізичної агресії. Для створення евфемістичних заміन використовується парафраз або спортивні терміни, *to knock around, to lift a hand*.

Група "Професії" включає до себе фразеологічні евфемізми, що мають за мету підвищити престижність окремих професій або пом'якшити негативне враження від роду заняття: *a flight attendant, an administrative assistant, a funeral director*.

Релігійні евфемізми, не дивлячись на те що вони є найдавнішим евфемістичної лексики, зараз вживаються досить рідко. Тому релігійні фразеологічні евфемізми складають найменш численну групу та нараховують 28 одиниць (5,6% від загальної кількості). Ми розподіляємо релігійні евфемізми на три групи:

- Евфемізми, що виникли через повагу (до цієї групи ми виокремлюємо заміни імен Бога та Діви Марії);
- Евфемізми, що виникли через страх (до цієї групи належать заміни до прямих номінацій диявола, пекла);
- Евфемізми до реалій (запроваджені церковного життя англіканською церквою). До першої групи – евфемізми, що виникли через повагу – належать 10

одиниць. У створенні релігійних евфемістичних назв використовуються метафора та метонімія, тобто принципи схожості та суміжності. *Богородиця* – *Our Lady, the Queen of Glory*, *Біблія* – *the Sacred Volume, the Book of Books*, тощо. Слово *Бог* асоціюється з добротою, благословенням, небом, тому в емоціональному зверненні до Бога вимовляють *oh, my goodness!, good heavens!, bless me!*, тощо.

Друга група – евфемізми, що виникли через страх – нараховує 14 евфемізмів. Як і в попередній, для створення евфемізмів використовуються засоби метафори та метонімії. Наведемо такі приклади: пекло – *the lower regions*, диявол – *the evil one, the Prince of darkness, the gentleman in black*.

Третя група – евфемізми до реалій церковного життя – складає 4 евфемізми: *Anointing of the sick – in extremis; Room of reconciliation – a confessional*. Серед відібраних та опрацьованих нами фразеологічних евфемізмів також зустрічаються такі, що не є можливим віднести до жодної з вище згаданих груп через їхню загальність (тобто можливість вживати майже у всіх випадках, що потребують маскуванню або пом'якшення) або, навпаки, конкретність (тобто можливість використати лише в одному випадку): *to be in for it- to find oneself in a difficult position; canteen medal - an exposed trouser fly button*.

3.1.2. Семантичні особливості фразеологічних евфемізмів у російській мові

Для дослідження особливостей фразеологічних семантичних евфемізмів у російській мові з фразеологічного словника під редакцією Л.В.Федосова та фразеологічного словника під редакцією Т.Волкової було відібрано та опрацьовано 402 фразеологічних евфемізма.

В залежності від того, явище якої сфери людського життя маскує фразеологічний евфемізм, ми поділяємо російські евфемізми (також, як і

англійські) на три сфери: побутові, соціальні та релігійні. Найбільша кількість відібраних та опрацьованих фразеологічних евфемізмів є побутовими. Вони нараховують 189 одиниць, що складає 47% від загальної кількості. Серед побутових евфемізмів ми виокремлюємо наступні групи: 1) Смерть; 2) Фізичні та психічні хвороби; 3) Фізіологічні процеси; 4) Стосунки між статтями; 5) Людське тіло%; 6) Вік людини; 7) Зовнішність, розумові та фізичні можливості; 8) Поведінка, що викликає осуд із боку оточуючих.

Найчисленнішими є евфемізми смерті, що нараховують 62 одиниць. Смерть описується як сон, перехід до вічного життя, повернення до Бога: *уснуть навеки-померти; уйти в вечность – померти; Бог прибрал – помер.*

Численною є група під умовною назвою "Поведінка, що викликає осуд із боку оточуючих", адже вона нараховує 59 фразеологічних евфемізмів та посідає друге місце після евфемізмів смерті. Ці евфемізми маскують такі негативні риси людини, як лінність, хитрість, брехливість, лицемірство, розпусність тощо. *Двуликий Янус – лицемір; Лиса Патрекеевна – хитра людина. Сидеть как именинник – бути ледарем.*

Групи фізичних і психічних хвороб, фізіологічних процесів і стосунків між статтями мають однакову кількість фразеологічних евфемізмів, що репрезентують їх (13 одиниць). Хвороби описуються як перебування в ліжку (як і в англійській мові) або як слабкість: *лежать в лёжку – бути хворим; в глазах зеленеет – бути тяжко хворим.* Також використовується лексика з дифузною семантикою: *объёмное образование – пухлина.*

Евфемізми фізіологічних процесів включають до себе заміни до слів вагітність, менструація, виділення екскрементів: *в интересном положении – красний день календаря – початок менструації; попудрить нос – піти до туалету.*

Для евфемізації стосунків між статтями, як і в англійській мові, використовується лексема *друг*: *друг дома – коханець господині будинку; дорогой друг – постійний сексуальний партнер.*

"Зовнішність, розумові та фізичні можливості" нараховує 12 фразеологічних евфемізмів. Вони маскують надмірну вагу, обмежені розумові можливості, відсутність певних талантів: *войти в тело – набрати вагу; пороха не выдумает – він нерозумний; курский соловей – поганий співак.*

Фразеологічні евфемізми похилого віку є більш численними, ніж в англійській мові, та нараховують 12 одиниць. Вони описують цей вік, як закат життя, або кажуть про нього досить неозначено: *на закате дней – у старості; в годах – старий.*

Найменш численною групою є група під умовною назвою "Людське тіло", що нараховує лише 5 фразеологічних евфемізмів. Вони є евфемістичними замінами для назв геніталій та наготи: *главный инструмент – чоловічі геніталії; в чём мать родила – без одягу.*

Соціальні фразеологічні евфемізми нараховують 169 одиниць, що складає 42% від загальної кількості. У сфері соціальних евфемізмів ми виокремлюємо наступні групи: 1) Державна політика; 2) Діяльність армії; 3) Злочини та діяльність поліції; 4) Економічний стан; 5) Соціальні хвороби; 6) Насильство; 7) Професії; 8) Використання зв'язків для досягнення певних вигод.

Найбільш численною групою, як і в англійській мові, є "Злочини та діяльність поліції", що нараховує 36 фразеологічних евфемізмів. Маскуються такі злочини, як вбивство, крадіжка та хабарництво, та такі види діяльності поліції, як арешт, допит та страта: *взять грех на душу – убити людину; нагреть руки – украсти; барашек в бумажке – хабар; взять под стражу – заарештувати; высшая мера – смертна кара.*

Група евфемізмів "Державна політика" є досить численною (вона нараховує 33 одиниці), що може бути пояснено попереднім тоталітарним режимом. Наведемо наступні приклади: *власть тьмы – реакційна влада; этническая чистка – геноцид.*

28 фразеологічних евфемізмів ми виокремлюємо до групи під умовною назвою "Соціальні хвороби". До цієї групи належать евфемізми алкоголізму та проституції: *зелёный змий – алкоголізм; представительница древнейшей профессии – повія*.

Наступною за численністю групою є фразеологічні евфемізми економічного стану, що нараховують 27 одиниць. Вони приховують такі явища, як бідність, безробіття та навіть голод: *увеличение трудовых резервов – безробіття; вкушать от пищи святого Антония – голодувати; на медные деньги – у бідності*.

Фразеологічні евфемізми насильства нараховують 24 одиниці з відібраних та опрацьованих. Вони маскують фізичну агресію, побиття: *отведать берёзовой каши – бути побитим; протереть с песочком – побити*.

11 фразеологічних евфемізмів ми виокремлюємо до групи "Діяльність армії". Ці евфемізми мають на меті приховати негативну сутність військових дій і заспокоїти таким чином громадянське населення: *дружеская помощь – інтервенція; сохранение напряжения – продовження військових дій*.

Група під умовною назвою "Професії" нараховує 5 фразеологічних евфемізмів. Вони мають на меті підвищити престижність певних професій або пом'якшити негативне враження від роду заняття: *запечных дел мастер – кат*.

Найменш численною групою є "Використання зв'язків досягнення певних вигод» адже вона нараховує лише 3 фразеологічних евфемізма. Вони натякають на родинні зв'язки, або зображають покровителя як "допомогаючу лапу": *Бабушка ворожит, мохнатая лапа*.

Найдавніші евфемізми, тобто релігійні, нараховують найменшу кількість одиниць серед відібраних та опрацьованих нами фразеологічних евфемізмів. До цієї сфери належить лише 12 фразеологічних евфемізмів, що складає 2,98% від загальної кількості. Ми поділяємо їх на дві групи:

1) Ті, що виникли через повагу (евфемістичні заміни імен Бога та Діви Марії);

2) Ті, що виникли через страх (евфемістичні заміни номінацій диявола та пекла) До першої групи – евфемізми, що виникли через повагу – належать фразеологічних евфемізмів. До Бога звертаються як до творця, до батька всіх людей, до Богородиці – як до небесної цариці: *Наш Создатель, Отец небесный, Царица небесная.*

4 фразеологічних евфемізма є замінами номінацій диявола та пекла (тобто належать до групи евфемізмів, що виникли через страх). Для евфемізації використовуються асоціації з вогнем і темрявою: *Геенна огненная, Князь тьмы.*

Та 32 фразеологічних евфемізма з відібраних та опрацьованих нами не є можливим віднести до жодної з вище названих груп через їх загальність (можливість ужити в будь-якій негативній ситуації) або навпаки конкретність (можливість ужити лише в одному конкретному випадку): *Пиковое положение, щекотливый вопрос; Красный петух – пожежа; Жёлтый металл – золото (професійний евфемізм старателів).*

3.1.3. Семантичні особливості фразеологічних евфемізмів у новогрецькій мові

Для дослідження семантичних особливостей фразеологічних евфемізмів у новогрецькій мові нами було відібрано та опрацьовано 488 фразеологічних евфемізмів зі збірного фразеологічного словника О.В.Патрунової "Συντομο Ελληνο-Ρωσσιλο Λεξικο" та словника новогрецької мови І.П.Хорікова та В.Г.Малева.

В залежності від того, явище якої сфери людського життя маскує фразеологічний евфемізм, ми поділяємо новогрецькі евфемізми (так само, як англійські та російські) на три сфери: побутові, соціальні та релігійні.

Найбільша кількість відібраних та опрацьованих фразеологічних евфемізмів є побутовими. Вони нараховують 253 одиниці та складають 51,8% загальної кількості. В цій сфері ми виокремлюємо такі групи, як: 1) Смерть; 2) Фізичні та психічні хвороби; 3) Фізіологічні процеси; 4) Стосунки між статтями; 5) Вік людини; 6) Зовнішність, фізичні та розумові можливості; 7) Тіло людини; 8) Поведінка, яка викликає осуд з боку оточуючих.

Найчисленнішими групами серед побутових фразеологічних евфемізмів новогрецької мови є група "Поведінка, що викликає осуд із боку оточуючих" (65 одиниць) та "Смерть" (69 одиниць). До першої групи входять евфемізми, що маскують такі негативні риси людини, як брехливість, лицемірство, розпусність, обжерливість, жадібність тощо: *Εχει καβουρια* – досл. у нього є раки (він жадібний); *το αμυριστο λουλουδι* – досл. квітка без запаху (лицемір); *αυτη εχει μεγαλο ρεπερτοριο* – досл. в неї великий репертуар (вона веде аморальний спосіб життя).

До групи "Смерть" входять евфемізми, що є синонімами до слів *смерть*, *помирати*, *цвинтар*, *похорон*. Смерть описують як сон, відпочинок, останню подорож. Наведемо наступні приклади: *κλεινω τα ματια* – досл. заплющувати очі (помирати); *ο υστεροςδρομος* – досл. остання путь (похорон); *ο αιωνιος υπνος* – досл. вічний сон (смерть); *το πηρανε στα κυπαρισσια* – досл. його віднесли до кипарисів (його поховали); *ο τοπος αναπαυσης* – досл. місце відпочинку (цвинтар).

Група під умовною назвою "Фізичні та психічні хвороби" нараховує 49 фразеологічних евфемізмів. Фізичні хвороби описуються як перебування у ліжку, психічні як стан втрати чогось. Цікавим є те, що кількість евфемізмів психічних хвороб переважає над кількістю евфемізмів фізичних хвороб, що можна пояснити тим, що бути психічно хворим вважали більшим соромом. Наведемо такі приклади: *αγκαλιαζω τα στρωματα* – досл. обіймати матраци (бути фізично хворим); *ειμαι στο κρεββατι* – досл. бути у ліжку (бути фізично хворим); *τα γυναικεια παθη* – досл. жіночі пристрасті (венеричні хвороби); *του*

λείπει μια βίδα – досл. в нього один твинт відсутній (він психічно хворий); *τα χανω* – досл. втрачати їх (бути психічно хворим, божеволіти).

27 фразеологічних евфемізмів складають групу "Фізіологічні процеси". До неї входять евфемізми вагітності та пологів, менструації, прийняття їжі та виділення екскрементів. Наведемо наступні приклади: *σε ενδιαφερπυσα κατασταση* – досл. у цікавому стані (вагітна); *τα κανω* – досл. зробити це (іти до туалету); *με την κοιλια στο στομα* – досл. з животом уроті (вагітна); *εχω τα ρουχα μου* – досл. мати свій одяг (мати менструацію).

Фразеологічні евфемізми стосунків між статтями нараховують 21 одиницю. Маскування відбувається за рахунок використання лексики з дифузною семантикою або номінацій із досить загальним змістом: *τα εχω με καποιον* – досл. мати це з кимось (мати інтимні стосунки); *παω με καποιον* – досл. ходити з кимось (мати інтимні стосунки); *τα ψηνω με καποιον* – досл. піджарювати це з кимось (вступити в інтимні стосунки з кимось).

Група під умовною назвою "Зовнішність, фізичні та розумові можливості" нараховує 15 фразеологічних евфемізмів. Вони маскують надмірну вагу, обмежені розумові та фізичні можливості людини. Наприклад: *παιρνω απανω μου* – досл. брати на себе (набирати вагу); *το αηδονι του Μαυιου* – травневий соловей (нерозумна людина); *τρωει αχερο* – досл. він їсть соломі (він нерозумний).

Наступною є група евфемізмів віку. Вони нараховують лише 4 одиниці. Всі вони є ввічливими способами, як сказати про похилий вік людини: *εχω την ηλικια μου* – досл. мати свій вік – бути немолодим; *πληρης πμερων* – досл. повний днів-в похилому віці.

Найменш численною групою побутових фразеологічних евфемізмів є евфемізми людського тіла. Її репрезентовано лише трьома одиницями: *εν αδαμια περιβολη* – в одязі Адама; *Φαινονται τα κρεατα της* – досл. її м'ясо бачиться (вона майже роздягнута).

Соціальні фразеологічні евфемізми нараховують 200 одиниць та складають 40,9% від загальної кількості. Серед соціальних евфемізмів ми виокремлюємо наступні групи: 1) державна політика; 2) злочини та діяльність поліції; 3) економічний стан; 4) соціальні хвороби (алкоголізм, наркоманія, проституція, азартні ігри); 5) насильство; 6) використання зв'язків для досягнення певних вигод.

Найчисленнішою групою серед соціальних фразеологічних евфемізмів є група під умовною назвою "Насильство". Цікавим є те, що кількість таких евфемізмів у новогрецькій мові значно перевищує відповідну кількість у російській та англійській мовах. Вона є найчисленнішою в соціальній сфері та взагалі серед всіх відібраних та опрацьованих евфемізмів, адже її репрезентують 88 фразеологічних евфемізмів.

Евфемізми цієї групи маскують побиття та в більшості з них переважає лексема "ξύλο" (дерево, поліно, дрюк, ціпок): *τρῶω ξύλο* – досл. їсти дерево – бути побитим (частково відповідає російському – *отведать берёзовой каши*); *δίνω ξύλο* – досл. давати ціпка-бити, *λείωνω κν στο ξύλο* – досл. розплавити когось об дерево – бити.

Також частим є вживання евфемізмів із дієсловами *παιζῶ* (гратися) та *τρῶω* (їсти): *τις επαιζῶν* – досл. вони в це гралися – вони побилися; *του τις παιζῶ* – досл. гратися в це з ним – побити когось; *τρῶω καρδι κάποιου* – досл. їсти чиєсь адамово яблуко-сильно бити; *τρῶω ματη κάποιου* – досл. їсти чиєсь око – сильно бити.

Численною є група соціальних хвороб (46 одиниць). До неї ми виокремлюємо евфемізми алкоголізму, проституції, наркоманії, азартних ігор: *εἶμαι ἀποψέσιος* –

досл. бути вчораїнім (бути п'яним із учораїнього дня); η κακια γυναικα – досл. погана жінка (повія); *ο λευκος θανατος* - біла смерть (наркотики).

Наступною групою за кількістю фразеологічних евфемізмів, що її репрезентують, є "Злочини та діяльність поліції" (34 одиниці). Серед злочинів, що маскують евфемізми, ми зустріли такі, як вбивство, грабунок, крадіжки, сутенерство, хабарництво і навіть работоргівлю. Серед діяльності поліції ми виокремлюємо такі види діяльності, як арешт, суд, винесення вироків за злочини: *Ο οίκος ανοχής* – будинок терпимості; *αποστέλλω στον άλλο κοσμο* – відправити до іншого світу (вбити); *τα αρπάζω* – хапати їх (брати хабарі); *αφήνω στον τοπο* – залишити на місці (вбити); *του έβαλαν στο δροσιο* – його посадили до прохолодного місця (його осадили до в'язниці); *το εμποριο λευκης σαρκος* – торгівля білою плоттю (работоргівля); *η εσχάτη των ποινων* – межа покарань (смертна кара); *βαζω χερι* – накласти руку (красти).

Групу "Економічний стан" репрезентують 24 евфемізми. Вони маскують такі явища, як тяжку фінансову ситуацію, банкрутство та навіть голод: *πηγε αψαλτος* – пішов неоспіваним (розорився); *Σκαω κανονι* – порушувати правило (обанкрутитися); *Μενω πουκαλα* – досл. жити бутлею (частково відповідає російському -жить на бобах); *Εμαι στις σφιχταδες μου* – я маю труднощі; *Σφιγγω το λουρι* –затягувати пасок (маскує дієслово "голодати"); *Πεφτω εζω* – досл. Випадати (частково відповідає російському – сесть на мель).

Група "Державна політика" є найменшою, оскільки її репрезентовано лише двома евфемізмами, що мають однакове значення та вживаються, коли мова йде про жорсткі заходи з боку держави: *Πεφτει λεπιδα* – падає лезо; *Τους περασε απο λεπιδι* – по ним пройшло лезо.

Групу під умовною назвою "Використання зв'язків для досягнення певних вигод" репрезентовано 4 евфемізмами: *Εχω του μπαριπα στην Κορωνη* – мати дідуся в Короні (відповідає російському – иметь мохнатую лапу); *Εχω χαυλιδοντα* – мати ікли.

Релігійні евфемізми є найдавнішим прошарком евфемістичної лексики, та зараз вживаються досить рідко, тому цю сферу репрезентовано найменшою кількістю фразеологічних евфемізмів. Серед відібраних та опрацьованих одиниць релігійні евфемізми нараховують лише 12 та складають 2,55% від загальної кількості. Ми поділяємо релігійні фразеологічні евфемізми на дві підгрупи за принципом їх походження: ті, що виникли через повагу; ті, що виникли через страх.

До першої групи ми відносимо перефразистичні імена Бога, Богородиці, Біблії. Через релігійну повагу люди вважають неможливим використання прямих номінацій у повсякденному житті.

До другої групи виокремлюються евфемістичні назви диявола, пекла та ін. Через релігійний страх покликати темні сили, використовуючи прямі номінації, вони також запобігають називати їх безпосередньо (у цьому відбиваються зачатки мислення первісної людини, про яке згадувалося у пункті 1.2: акт називання викликає сам предмет).

Першу групу – релігійні евфемізми, що виникли через повагу – репрезентовано лише 1 евфемізмом. Це евфемістична заміна для імені Ісуса Христа: *ο ιατρος των ψυχων και των σωματος ημων* – *цілитель наших душ і тіл*.

Другу групу – релігійні евфемізми, що виникли через страх – репрезентовано 11 евфемізмами. Вони є евфемістичними назвами для пекла та диявола. Пекло описується як місце вічного вогню, страждань, звідки ніхто не повертається: *το αωνιο πυρ* – *вічний вогонь*; *το πυρ το εξωτερου* – *вогонь потойбічний*.

Диявола, як і в російській мові, евфемістично називають нечистий дух – *το ακαθαρτο πνευμα*.

Також прямі номінації пекла та диявола замінюються у прокльонах назвами сил природи або абстрактними поняттями: *Να πας στον ανεμο!* – *Хай тебе вітер*

забере! Να πας στο βροντο! – Хай тебе грім забере! Να πας στο αγγυριστο! – Щоб ти зник та не повернувся!

Також серед відібраних та опрацьованих фразеологічних евфемізмів зустрічаються такі, що не є можливим віднести до жодної з груп через їх загальність (тобто можливість вживати майже у всіх випадках, що потребують маскування або пом'якшення) або, навпаки, конкретність (тобто можливість використати лише в одному випадку). Наприклад: *ρίχνω σκία* – *досл. кидати тінь*; *πέφτω στην λαντζα* – *досл. впасти в ганчірку (втратити своє становище, вести аморальний спосіб життя тощо)*.

3.2. Структурні особливості фразеологічних евфемізмів

Фразеологічний евфемізм, насамперед, є фразеологізмом, тому є доцільним аналізувати їх структуру за однаковими принципами. Для аналізу обрали особливостей фразеологічних евфемізмів структурних морфологічну класифікацію (якає найпоширенішою у новогрецькій мові, як згадувалося у пункті 2.4), класичну класифікацію В.В.Виноградова, що було розроблено для російської мови, та класифікацію О.В.Куніна, що було розроблено для англійської мови. Є цікавим спробувати застосувати ці класифікації для трьох мов, що належать до різних мовних сімей.

3.2.1. Класифікація фразеологічних евфемізмів за принципом еквівалентності частині мови

В залежності від того, якій частині мови фразеологізм є еквівалентним, фразеологічні одиниці розподіляються на: 1. Субстантивні. Найбільш характерним структурним типом є "прикметник + іменник". 2. Дієслівні. Виражають об'єктні або об'єктно-обставинні відносини. Найпростішими

утвореннямиє сполучення "дієслово + іменник" та "дієслово + допоміжний займенник + іменник". Можна зустріти також структура з заперечною часткою "not". 3. Ад'єктивні. Ці фразеологічні одиниці бувають двох типів: компаративні та некомпаративні. 4. Адвербіальні. З точки зору їх семантичних особливостей поділяються на якісні та обставинні. Якісні фразеологізми визначають ознаки процесу, тобто характеризують його з якісного боку. Вони підрозділяються на фразеологічні одиниці способу дії та ступеня. Обставинні фразеологізми визначають обставини, місце, умови, за яких відбувається дія. 5. Вигуківі. Виражають особистісне ставлення людини до об'єктів зовнішнього світу, а іноді й до самого себе [48, с. 230-232]. 6. Реченняформуючі. Являють собою речення, до того ж частковопредикативні, як *ship that pass in the night*, а цільнопредикативні [33, с. 240].

Серед опрацьованих одиниць англійських фразеологічних евфемізмів субстантивними нараховують 272 найбільша кількість фразеологічних евфемізма, що складає 54,4% від загальної кількості. Це пояснюється аналітизмом англійської мови, для якої є характерної модель словосполучення N+N (або N-of-N). Та найпоширенішою моделлю є Adj+N. Її можна проілюструвати наступними прикладами: *eternal life, great science, carnal knowledge, golden age, old Harry, hard case*. Кількість субстантивних російських фразеологічних евфемізмів нараховує 148 одиниць, що складає 36,8%. Найпоширенішою структурною моделлю, як і серед англійських, є "прикметник+іменник": *вечный покой, дремлющее око, заблудившая овца, щекотливый вопрос*. Серед новогрецьких фразеологічних евфемізмів субстантивна структура не є найпоширенішою. Евфемізми, що за структурою є еквівалентними іменнику, нараховують 60 одиниць, що складає 12,29% від загальної кількості. Наведемо наступні приклади: *ο νστερος δρομος, η κακια γυναικα, ο ιατρος των ψυχων και των σωματος ημων*.

194 англійських фразеологічних евфемізма є дієслівними. Це складає 38,8% від загальної кількості відібраних та опрацьованих англійських фразеологічних евфемізмів. Вони виражають об'єктні, обставинні та об'єктно-обставинні відносини. Наприклад: *to powder one's nose, to close one's eyes, to join the angels, to be with child*. Більшість російських фразеологічних евфемізмів є дієслівними. Вони нараховують 192 одиниці, що складає 47,76% від загальної кількості. Синтаксичні відносини в опрацьованих одиницях є об'єктними та об'єктно-обставинними: *питаться акридами, сложить голову, испустить дух, дышат на ладан, вкушать от пищи Святого Антония*.

У новогрецькій мові дієслівні фразеологічні евфемізми є найчисленнішими. Вони нараховують 290 одиниць, що складає 59,4% від загальної кількості. Синтаксичні відносини в цих евфемізмах є об'єктними, обставинними та об'єктно-обставинними. Наведемо такі приклади, як: *Ετσι στο κρεββατι, αγκαλιαζω та στρωματα, παω με καποιου*.

Ад'єктивних англійських евфемізмів нараховується 17 фразеологічних евфемізмів, або 3,4%. До цієї групи нами було віднесено не тільки евфемізми, ядром яких є прикметники, але й ті, ядром яких є пасивні дієприкметники. Найпоширенішою структурою Adv+Adj(Part II) – *differently able, socially deprived*. Також зустрічається модель-PartI+Prep+N-*born under the rose*.

Щодо російських ад'єктивних фразеологічних евфемізмів, то їх кількість складає 21 одиницю (5,22%): *на руку нечист, на сносях, в летах*.

Цікавою особливістю ад'єктивних фразеологічних евфемізмів є те, що завжди ядерним словом є прикметник, та вони виконують функцію означення при іменнику.

Ад'єктивні фразеологічні евфемізми в новогрецькій мові нараховують лише 8 одиниць (1,64%). Разом із евфемізмами, що включають до свого складу прикметники, також зустрічаються ті, ядром яких не є прикметник, та вони

виконують функцію означення при іменнику: *εξωλνς και προωλνς, σε ενδιαφερουσα κατασταση, πληρης ημερων.*

Лише 4 англійських фразеологічних евфемізма (0,8%) є адвербіальними. Їх структурна модель-Prep+N – *under the weather, under the restraint.*

Кількість адвербіальних російських фразеологічних евфемізмів є невеликою – 12 одиниць (2,98%): *обходным путём, окольным путём.*

Адвербіальні фразеологічні евфемізми в новогрецькій мові репрезентовано найменшою кількістю – 1 евфемізмом: *επι πτερυγων αυεμου.*

. 4 англійських фразеологічних евфемізма (0,8%) мають вигуковий характер: *Oh, my goodness!, good heavens!, bless me!*

Кількість російських вигукових фразеологічних евфемізмів співпадає з англійськими – 4 одиниці (0,99%): *Упаси, Царица Небесная!*

Серед новогрецьких фразеологічних евфемізмів вигуковий тип не є репрезентованим.

Реченнеформувальних фразеологічних евфемізмів серед англійських евфемізмів нараховується 9 одиниць, що складає 1,8% від загальної кількості. Ці евфемізми являють собою прості цілнопредикативні речення: *The captain is at home.; As Allah made him.*

Російські реченнеформувальні фразеологічні евфемізми нараховують 26 одиниць, що складає 6,46% від загальної кількості. Ці евфемізми являють собою цілнопредикативні прості та складні речення: *На торной дороге трава не растёт.; В одном кармане смеркается, в другом заря занимается.*

У новогрецькій мові кількість реченнеформувальних фразеологічних евфемізмів є досить численною, адже цей структурний тип посідає друге місце вслід за дієслівними. У цій групі нараховується 130 евфемізмів, що складає 26,64% від загальної кількості. Проілюструємо цей тип такими прикладами: *Ειναι στα αιματα, Μας αφνσε χρονους, Εωθνηκαν οι μερες του.*

3.2.2. Порівняльний аналіз структурних особливостей фразеологічних евфемізмів в англійській, російській і новогрецькій мовах

Проаналізувавши структурні особливості фразеологічних евфемізмів за морфологічною класифікацією, за класифікацією В.В.Виноградова та за класифікацією О.В.Куніна, ми доходимо до висновку, що найбільш доцільним є використання морфологічної класифікації, бо всі її типи репрезентовано серед відібраних та опрацьованих фразеологічних евфемізмів (окрім вигукового типу в новогрецьких евфемізмів) (див. додаток А мал. 4, мал. 5, мал. 6).

Те, що у трьох мовах найбільша кількість фразеологічних евфемізмів належить до субстантивних або дієслівних, обумовлено головною роллю саме цих частин мови у створенні словосполучень і речень.

Велика кількість реченнеформувальних фразеологічних евфемізмів у новогрецькій мові в порівнянні з англійською та російською пояснюється тим, що в новогрецькій мові відсутня форма інфінітиву в дієслова, тому фразеологізми фіксуються в словниках з особовими формами дієслів, таким чином формуючи односкладні речення.

Оскільки, як ми згадували вище, морфологічна класифікація є найбільш доцільною дослідженні структурних особливостей фразеологічних евфемізмів в англійській, російській і новогрецькій мовах, ми пропонуємо на базі цієї класифікації виокремити ще наступні типи: 1) Субстантивні: (1) субстантивні з сурядним зв'язком; б) субстантивні з підрядним зв'язком: а) з прийменниковим зв'язком; б) з безприйменниковим зв'язком; в) з прийменниковим та безприйменниковим зв'язком. 2) Дієслівні: (1) з ядром-дієсловом, що виражає стан; (2) з ядром-дієсловом, що виражає дію (такий підхід до структури дієслівних фразеологічних евфемізмів дозволяє встановити, що саме підлягає евфемізації: певний стан або певна дія). 3) Ад'єктивні: (1) ядерним словом є прикметник або дієприкметник; (2) ядерне слово не є прикметником, але

фразеологічний евфемізм виконує функцію означення в реченні. 4) Адвербіальні: (1) ядерним словом є прислівник; (2) ядерне слово не є прислівником, але фразеологічний евфемізм виконує функцію обставини в реченні. 5. Вигукові. 6. Комунікативні: (1) прості речення; (2) складні речення. Отже, серед англійських фразеологічних евфемізмів субстантивні нараховують 272 (54,4%). 3 фразеологічних евфемізма мають сурядний зв'язок (*law and order*), 269 – підрядний: 219 фразеологічних евфемізма з них мають безприйменниковий зв'язок (*eternal silence, a natural child, an alley cat*), 44 фразеологічних евфемізма з них мають прийменниковий зв'язок (*bats in the belfry, callisthenics in bed*), 6 поєднують прийменниковий та безприйменниковий зв'язок (*a higher state of existence*).

Англійські дієслівні фразеологічні евфемізми нараховують 194 одиниці (38,8%). 148 фразеологічних евфемізма мають ядерним дієсловом динамічне, тобто дієслово дії: *to go west, to fog away, to jump the broom-stick*. 46 дієслівних фразеологічних евфемізмів мають ядерним дієсловом статичне, тобто дієслово стану: *to be in an interesting position, to feel no pain*.

Ад'єктивні фразеологічні евфемізми складають 17 одиниць (3,4%), та всі вони мають ядерним словом прикметник або дієприкметник: *economical with truth, born under the rose*.

Адвербіальні фразеологічні евфемізми відібраних та серед опрацьованих англійських складають 4 одиниці (0,8%). Жодний з них не має прислівник ядерним словом, але вони виконують функцію обставини (*between the thighs of*).

Вигукові англійські фразеологічні евфемізми також нараховують 4 одиниці (0,8%) (*oh, my goodness!*), а комунікативні – 9 (1,8%). Всі вони являють собою прості речення (*The earth moved for you*).

Серед російських фразеологічних евфемізмів субстантивні нараховують 148 одиниць (36,8%). 6 із них мають сурядну структуру (*клей и ножницы*), 142 – підрядну: 4 мають прийменниковий зв'язок (*девушка без комплексов, барашек в*

бумажке), 3 поєднують два типи зв'язку (*вянущая красавица с неувядающей душой*), та більшість (135 одиниць) мають безприйменниковий зв'язок (*мастер кислых щей, вечный сон*).

Дієслівні російські фразеологічні евфемізми нараховують 192 одиниці (47,76%). 191 із них мають ядерним словом дієслово дії (*отойти в вечность, отдать Богу душу*), та лише 1 – дієслово стану (*не знает женщин*).

Ад'єктивні фразеологічні евфемізми складають серед російських складають 21 одиницю (5,22%). 3 із них мають ядерним словом прикметник (*горячий на руку*), та у більшості (18 одиниць) прикметник або дієприкметник не є ядерним словом, але вони виконують функцію означення: *в интересном положении, печальной памяти*.

Адвербіальні фразеологічні евфемізми нараховують 12 одиниць (2,95%). Як і в англійській мові, жоден із них не має прислівник ядерним словом, але всі вони виконують функцію обставини: *на медные деньги, на пище святого Антония*.

Вигуків російські фразеологічні евфемізми складають 0,99% від загальної кількості (4 одиниці): *Спаси, Царица Небесная!*

Комунікативні нараховують 24 одиниці (5,97%): з них 22 є простими реченнями (*в глазах зеленеет*), 2 складними (*в одном кармане смеркается, в другом – заря занимается*).

Серед новогрецьких фразеологічних евфемізмів 60 (12,29%) є субстантивними, та всі вони мають підрядну структуру: з них лише 2 мають прийменниковий зв'язок, більшість (58 одиниць) та мають безприйменниковий зв'язок: *ο τοπος αναπαυσης, η γυναικα του πεζοδρομιου*.

266 (54,5%) новогрецьких фразеологічних евфемізмів є дієслівними. 50 із них мають ядерним словом дієслово стану (*αγαπω τα ζινα, εχω στομαχι*), та більшість (216 одиниць) мають за ядерне дієслово дії: *βγαινω στην πιτσα, το ριχνω*.

8 новогрецьких фразеологічних евфемізмів є ад'єктивними (1,64%). 3 із них мають ядерним словом прикметник (*πληπης πμερων*), та 5 лише виконують

функцію означення (*με κοίλα στο στομα, σε ενδιαφεροσα κατασταση*). Лише 1 (0,2%) новогрецький фразеологічний евфемізм є адвербіальним: він не має ядерним словом прислівник, але виконує функцію обставини: *επι πτερυγων ανεμων*.

Вигуківий тип не є репрезентованим серед новогрецьких фразеологічних евфемізмів, а комунікативні нараховують 130 одиниць (26,64%): всі вони являють собою прості речення: *Μετενεστη στοη αλλο κοσμο*.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

У третьому розділі було досліджено семантичні особливості фразеологічних евфемізмів та структурні в англійській, російській і новогрецькій мовах.

1. На основі аналізу емпіричного матеріалу (1390 фразеологічних евфемізмів) ми представили спільну для трьох мов класифікацію фразеологічних евфемізмів за семантичним принципом. Ми розподілили фразеологічні евфемізми (в залежності від того, до якої сфери життя належить явище, що пом'якшують або маскують евфемізми) на релігійні, соціальні та побутові (див. додаток А мал. 1, 2, 3).

2. Найчисленнішими у трьох мовах є побутові евфемізми (61,2%, 47% та 50,9% в англійській, російській і новогрецькій мовах відповідно), які включають до себе наступні групи: смерть, фізичні та психічні хвороби, фізіологічні процеси, стосунки між гтями, людське тіло, поведінка, що викликає осуд, вік людини, П зовнішність, фізичні та розумові можливості. Всі ці групи репрезентовано у всіх трьох мовах. Найбільша кількість евфемізмів є евфемізмами смерті, що обумовлено тим, що смерть є найбільш страшним та тяжким для сприйняття явищем для людини, та про неї уникають говорити.

3. Кількіість соціальних фразеологічних евфемізмів посідає друге місце в трьох мовах (31,2%, 40,6% та 42% в англійській, російській і новогрецькій мовах

відповідно). Серед них ми виокремили такі групи: державна політика, діяльність армії, злочини та діяльність поліції, економічний стан, соціальні хвороби, насильство, професп, використання зв'язків для досягнення вигод. Групи "Діяльність армії" та "Професії" є відсутніми в новогрецькій мові, а "Використання зв'язків для досягнення певних вигод" не репрезентовано серед англійських фразеологічних евфемізмів. Найчисленнішою групою соціальних фразеологічних евфемізмів є група "Злочини та діяльність поліції", тоді як у новогрецькій мові це – "Насильство".

4. Найменша кількість фразеологічних евфемізмів належить до релігійної сфери (5,6%, 2,98% та 2,55% в англійській, російській і новогрецькій мовах відповідно). Релігійні евфемізми ми поділяли на три групи: ті, що виникли через повагу, ті, що виникли через страх, ті, що маскують церковні реалії (останню групу репрезентовано лише в англійській мові).

5. Також певну кількість евфемізмів у трьох мовах ми не змогли віднести до жодної з груп через їх загальну або занадту конкретність.

6. Можливість створення спільної семантичної класифікації для фразеологічних евфемізмів у трьох різних мовах обумовлюється тим, що евфемізм є не тільки мовним поняттям, але й культурним, оскільки сама людина вирішує, що є недоречним, непристойним або недоладним у певній ситуації.

7. Структурні особливості фразеологічних евфемізмів ми досліджували згідно морфологічної класифікації, структурних класифікацій В.В.Виноградова та О.В.Куніна. Ми дійшли до висновку, що найбільш доцільним є використання морфологічної класифікації, бо всі її типи репрезентовано серед відібраних та опрацьованих фразеологічних евфемізмів (окрім вигуків типу в новогрецьких евфемізмів). В англійській мові найбільша кількість фразеологічних евфемізмів є субстантивними (54,4%), в російській і новогрецькій дієслівними (47,76% та 54,5% відповідно) (див. додаток А мал. 4, 5, 6). Це обумовлено головною роллю саме цих частин мови, тобто іменника та

дієслова, у створенні словосполучень і речень. На основі морфологічної класифікації ми також виокремили наступні типи: субстантивні з прийменниковим, безприйменниковим або з прийменниковим і безприйменниковим зв'язком. Дієслівні фразеологічні евфемізми було поділено на ті, що мають ядерним статичне дієслово, та ті, що мають динамічне. Ад'єктивні та адвербіальні було розподілено на ті, що мають ядерним словом прикметник і прислівник, та ті, що лише виконують функцію означення та обставин. Комунікативні розподілено на прості та складні речення.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У даній роботі досліджувалися семантичні та структурні особливості фразеологічних евфемізмів в англійській, російській і новогрецькій мовах.

1. Існують 3 підходи до визначення евфемізма, в залежності від того, на яку функцію евфемізму робить акцент автор визначення: пом'якшення грубого та неприємного (Х.Фаулер, Ч.Кейні, В.Заботкіна); запобігання комунікативних конфліктів і невдач (Л.Крисін, Е.Партридж); маскуванню дійсності (Дж.Німан, К.Сільвер). Евфемізм є тропом, сутність якого – непряме, приховане визначення якого-небудь предмету або явища. Причинами вживання евфемізмів можуть бути ввічливість, делікатність, благопристойність, прагнення завуалювати негативну сутність окремих явищ дійсності.

2. Традиційними сферами евфемізації є приватне та соціальне життя людей, а також-найдавніша сфера – релігія. У приватному житті людей евфемізації підлягають фізіологічні процеси, назви статевих органів, стосунки між статтями, хвороби та смерть, фізичні та розумові можливості людей, їх вік і зовнішність. У соціальному житті евфемізми вживаються по відношенню до репресивних дій влади, діяльності армії, розвідки та карного розшуку, відносин між різними національними та соціальними групами, у галузі дипломатії, а також для підвищення соціального статусу певних професій.

3. Більша частина евфемізмів є надслівними одиницями, які являють собою відносно стійке експресивне поєднання слів із цілісним значенням. Вони отримали назву фразеологічних евфемізмів. Значення компонентів фразеологічних евфемізмів зазнають зміни, їм притамана семантична знакова функція лексичних компонентів, які складають фразеологізм, здійснює цілісну спрямованість на позначаєму дійсність і, таким чином, дозволяє фразеологізму успішно функціонувати у якості евфемізму. Образна метафора, яка є основою

фразеологізму, дозволяє проводити аналогії з найрізноманітнішими об'єктами та явищами дійсності.

4. На основі аналізу емпіричного матеріалу (1390 фразеологічних евфемізмів) ми представили спільну для трьох мов класифікацію фразеологічних евфемізмів за семантичним принципом. Ми розподілили фразеологічні евфемізми (в залежності від того, до якої сфери життя належить явище, що пом'якшують або маскують евфемізми) на релігійні, соціальні та побутові. Найчисленнішими у трьох мовах є побутові евфемізми, які включають до себе наступні групи: смерть, фізичні та психічні хвороби, фізіологічні процеси, стосунки між статтями, людське тіло, поведінка, що викликає осуд, вік людини, її зовнішність, фізичні та розумові можливості. Найбільша кількість евфемізмів є евфемізмами смерті. Кількість соціальних фразеологічних евфемізмів посідає друге місце в трьох мовах. Серед них ми виокремили такі групи: державна політика, діяльність армії, злочини та діяльність поліції, економічний стан, соціальні хвороби, насильство, професп, використання зв'язків для досягнення вигод. Найменша кількість фразеологічних евфемізмів належить до релігійної сфери. Релігійні евфемізми ми поділяли на три групи: ті, що виникли через повагу, ті, що виникли через страх, ті, що маскують церковні реалії. Також певну кількість евфемізмів у трьох мовах ми не змогли віднести до жодної з груп через їх загальну або занадту конкретність (див. додаток А мал. 1, 2, 3).

Структурні особливості фразеологічних евфемізмів ми досліджували згідно морфологічної класифікації, структурних класифікацій В.В.Виноградова та О.В.Куніна, та дійшли до висновку, що найбільш доцільним є використання морфологічної класифікації, бо всі її типи репрезентовано серед відібраних та опрацьованих фразеологічних евфемізмів. В англійській мові найбільша кількість фразеологічних евфемізмів є субстантивними, в російській і новогрецькій – дієслівними (див. додаток А мал. 4, 5, 6). Це обумовлено головною роллю саме цих частин мови, тобто іменника та дієслова, у створенні

словосполучень і речень. Також на основі морфологічної класифікації ми виокремили додаткові типи: субстантивні з прийменниковим або безприйменниковим зв'язком, або двома типами зв'язку, дієслівні з динамічним або статичним або статичним ядерним дієсловом, ад'єктивні та адвербіальні за наявності відповідної частини мови у складі або виконанням відповідної синтаксичної функції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абакова Т.Н. Дисфемизмы и эвфемизмы как способ языкового воплощения стратегии дискредитации в тексте [Электрон. ресурс]: Аналитика культурологии / Т.Н.Абакова. доступа : <http://www.analiculturolog.ru>
2. . Алехина А.И. Идиоматика современного английского языка Режим (Idiomatic English) / А.И. Алехина.-Минск: Высшая школа, 1982. -279 с.
3. . Антрушина Г.Б. Лексикология английского языка: Учеб. пособие для студентов / Г.Б.Антрушина, О.В.Афанасьева, Н.Н.Морозова. - М.: Дрофа, 1999.-288 с. (на англ. яз.)
4. . Арбекова Т.И. Лексикология английского языка / Т.И.Арбекова. -М.: Высшая школа, 1974.-240 с.
5. Арнольд И.В. Лексикология современного английского языка / И.В.Арнольд. 3-е изд., перераб. и доп. М.: Высшая школа, 1986. -295 с.- (на англ. яз.)
6. Арнольд И.В. Стилистика современного английского языка / И.В.Арнольд. -Л.: Просвещение, 1973. 281 с.
7. Ахманова О.С. К вопросу о фразеологической сочетаемости и / О.С.Ахманова, Э.М.Медникова, её изучения путях С.А.Григорьева // Проблемы фразеологии и задачи её изучения в высшей и средней школе. Вологда, 1978.-311 с.
8. Баран Я.А. Фразеологія: знакові М.І.Зимомря, О.М.Білоус, І.М.Зимомря. Вінниця: Нова Книга, величини / Я.А.Баран, 2008.- С. 100-117. М На 19 о
9. Баскова Ю.С. Эвфемизмы как средство манипуляции в языке СМИ (на материале русского и английского языков): Автореф: дис. . канд. филол. наук: 12.02.06 / Ю.С.Баскова; Кубанский государственный университет. - Краснодар, 2006.-24 с.

10. Болотнова Н.С. Эвфемизация в современном словоупотреблении и языковая компетенция личности / Н.С.Болотнова // Языковая компетенция: грамматика и словарь.-Новосибирск, 1998. - С.19-23.
11. Валиева М.А. К вопросу об эвфемизмах религиозного толка / М.А.Валиева I Актуальные проблемы сопоставительного языкознания межкультурные Материалы межрегиональной конференции. Часть 2. -Уфа: Изд-е коммуникации. Башкирского ун-та, 1999.-С. 30-31.
12. Варбот Ж.Ж. Табу / Ж.Ж.Варбот // Русский язык. Энциклопедия п Под ред. Ю.Н. Караулова.-М.: Большая Российская Энциклопедия, Дрофа, 1998.- С. 552-553.
- 13.Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов / Л.Г.Верба.-Вінниця: Нова книга, 2003. 160 с.
- 14.Виноградов В.В. Избранные труды. Лексикология лексикография /В.В. Виноградов.-М.: Наука, 1977.-312 с.
- 15.Виноградов В. В. Об основных типах фразеологических единиц в русском языке // А. А. Шахматов.-М., 1977.-196 с.
16. Гальперин И.Р. Очерки по стилистике английского языка / И.Р. Гальперин.-М., 1988.-459с.
17. Голованова Е.Ю. Эвфемизация табуированных соматизмов (на материале русского и французского языков): дис. канд. филол. наук: 10.02.20 / Е.Ю.Голованова. Уфа, 2005.-216с.
18. Граудина Л.К. Эвфемизмы непарламентские выражения / Л.К.Граудина // Культура парламентской речи. М.: Наука, 1994.-С. 77-90.
19. Давыдов Г. Эвфемизмы [Электрон. ресурс] /Г.Давыдов.- Режим дисфемизмы, парламентские и доступа -: <http://www.rustt.ru>
20. Заботкина В.И. Новая лексика современного английского языка / В.И. Заботкина.- М.: Высшая школа, 1989.-126 с.

21. Знаменская Т.А. Стилистика английского языка Т.А.Знаменская.-3-е изд., испр. -М.: Едиториал, 2005.- 208 с. - (на англ. яз.)
22. Катахина Д. Языковое табу: Эвфемизмы и вульгаризмы [Электрон. ресурс] / Д.Катахина. Режим доступа -: <http://www.publib.upd.cz>
23. Кацев А.М. Роль ассоциативности в эвфемии / А.М.Кацев / Проблемы синхронного и диахронного описания германских языков. - Пятигорск: Изд-во ПГПИИЯ, 1981.-С. 140-146.
24. Ковалёва Т.А. Фразеологические эвфемизмы в современном английском языке: Автореф: дис.канд. филол. наук: 10.02.04 Т.А. Ковалёва;В Коломенский государственный педагогический ин-т. - М., 2008.-22 с.
25. Копыленко Очерки общей фразеологии М.. по М.М.Копыленко, 3.Д.Попова.-Воронеж, 1978.-274 с.
26. Кочеткова Т. В. Эвфемизмы в речи носителя элитарной речевой культуры / Т.В.Кочеткова // Вопросы стилистики.- Саратов, 1998.- Вып. 27.-С. 168-178.
27. Краснов Ф. А. Парадигматический и синтагматический аспекты фразеологии / Ф.А.Краснов // Вестник КРСУ.- 2003.-№2.-С.36 - 48.
28. Крысин Л.П. Иноязычное слово в роли эвфемизма / Л.П.Крысин // Русский язык в школе, 1998. -№ 2. С. 71-74. вест выражения
29. Крысин Л.П. Эвфемистические современном русском языке / Л.П.Крысин // Русский язык в способы школе, 1994. -№5. С. 76-82,
30. Крысин Л.П. Эвфемизмы в современной русской речи ПП.Крысин / Русский язык конца XX столетия (1985-1995).- М.: Языки русской культуры, 1996. С. 384-408.
31. Крысин Л.П. Эвфемизмы в современной русской речи / Л.П. Крысин // Русистика. -Берлин, 1994.-e1-2.-С. 28- 49.

32. Кужим Г. Г. Некоторые лингвистические аспекты эвфемии в современном английском языке / Г.Г.Кужим // Уровни лингвистического анализа синхронии и диахронии. Пятигорск, 1997.-С. 104-111.
33. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка Г А.В.Кунин. -2-е изд., перераб.- М.: Высшая школа, 1996. - 381с.
34. Кунин А.В. Некоторые вопросы английской фразеологии / А.В.Кунин. В кн.: "Англо-русский фразеологический словарь".- М.: Советская Энциклопедия, 1967.-С. 1253- 1263.
35. Куркиев А.С. О классификации эвфемистических названий в русском языке. Классификация эвфемизмов по порождающим мотивам / А.С.Куркиев. -Грозный, 1977.- 25 с. методах исследования
36. Ларин Б.А. О систематизации фразеологических материалов / Б.А.Ларин // История русского языка и общего языкознания.-М., 1977.-С. 125-149.
37. Ларин Б.А. Об эвфемизмах / Б.А.Ларин // История русского языка и общее языкознание.-М.: Просвещение, 1977.-С.101- 114. А.Н. Стилистика английского Языка
38. Мороховский О.П.Воробьева, Н.И.Лихошерст, А.Н.Михоровский, 3.В.Тимошенко. К.: Вища школа, 1991.-272 с.
39. Москвин В. П. Эвфемизмы в лексической системе современного русского языка / В.П.Москвин. - 3-е изд. —М., 2007.-264 с.
40. Мухамедьянова Г.Н. Эвфемия в общественно-политической канд. филол. наук: 10.02.20 / лексике: Автореф: дис Г..Мухамедьянова. Уфа, 2005.-22 с.
41. Обвинцева О.В. Эвфемизм в политической коммуникации: на материале английского языка в сопоставлении с русским: Автореф: дис канд. филол. наук: 10.02.20 / О.В.Обвинцева. - Екатеринбург, 2004.-24 с.

42. Параметры фразеологичности [Электрон. ресурс]: Фразеология. - Режим доступа:- <http://www.krugosvet.ru>
43. Политические эвфемизмы как средство камуфлирования в СМИ [Электрон. ресурс]. Режим доступа:- <http://www.ling.press.ru>
44. Потebня А. А. Выдержки из работ по теории словесности [Электрон. ресурс] / А.А.Потebня.- Режим доступа:- <http://www.phrase.word.ru>
45. Радченко И. Эвфемизмы, или как красиво говорить о запретном [Электрон. ресурс] / И.Радченко. Режим доступа <http://www.study.ru> английского языка
46. Раевская Н.Н. Курс лексикологии Н.Н.Раевская.-К.: Вища школа, 1971.-334 с. -(на англ. яз.)
47. Разинкина Н.М. Функциональная стилистика (на материале 2-е изд., английского и русского языков) / Н.М.Разинкина. испр. и доп. -М.: Высшая школа, 2004. -271 с.
48. Решке Н.А. Структурная классификация фразеологизмов интеллектуальной деятельности современного английского языка /Н. А. Решке II I Международные Бодуэновские чтения: И. А. Бодуэн де Куртенэ и современные проблемы теоретического и прикладного языкознания (Казань, 23-25 мая 2006 г.): труды и материалы: в 2 т. / Казанский государственный университет; под Казань: Изд-во общ. ред. К. Р. Галлиулина, г. А. Николаева. Казанского ун-та, 2006.-Т. 2.-С. 230-232.
49. Розенталь Д.Э. Справочник лингвистических терминов / Д.Э.Розенталь, М.А.Теленкова.-М.: Астрель, 2001.-624 с.
50. Сеничкина Е. П. Эвфемизмы / Е.П.Сеничкина.-М.: Высшая школа, 2006.-151 с.
51. Тюрина Е. Е. Семантический статус эвфемизмов и их место в системе номинативных средств современного английского языка): Автореф: дис

- канд. филол. Языка (на материале наук / Е.Е.Тюрина.-Нижний Новгород, 1998. -18 с.
52. Филиппов Б. Эвфемизмы: Культура речи под угрозой Б.Филиппов / Учительская газета.- 2008. -N24.
53. Фразеология [Электрон. ресурс]: Лексические вопросы перевода. - Режим доступа-: <http://www.philosoft.ru>
54. Шанский Н.М. Современный русский язык / Н.М.Шанский, В.В.Иванов. -Ч. 1.-М., 1981.-354 с.
55. Шанский Н.М. Фразеология современного русского литературного языка / Н.М.Шанский.-М., 1969.-342 с.
56. Эвфемизм [Электрон. ресурс]. Режим доступа <http://www.krugosvet.ru> Режим доступа
57. Эвфемизмы [Электрон. ресурс]. - <http://www.lingvoda.ru> Режим доступа
58. Эвфемизмы [Электрон. ресурс]. <http://alks.markit.ru>
59. Эвфемизмы: Побег от истины и ответственности [Электрон. ресурс]. - Режим доступа -: <http://www.umsetzungsberatung.be>
60. Эвфемизмы: Разговор о запретном [Электрон. ресурс]: English for Fun - Режим доступа-: <http://www.english4fun.ru>
61. Эвфемизмы и паразиты [Электрон. ресурс]. Режим доступа-: <http://www.maxifed.livejournal.com>
- 62 Яковлевская А.В. Факторы возникновения фразеологических единиц / А.В. Яковлевская. // Уч. Зап. Волгоградского пединститута.- 1961. вып. 14. Лектрой
63. Allan K. Linguistic meaning / K.Allan. London, New York: Routledge & Kegan Paul, 1986. — 452 p.

64. Alkire Scott. Introducing Euphemisms to Language Learners [Электрон. Ресурс] / Scott Alkire // The Internet TESL Journal. - Vol. VII. May, 2002. No. 5. Режим доступа -: <http://www.iteslj.org>
65. Bloomfield L. Language / L.Bloomfield.-Chicago, London: The University of Chicago press, 1984.-564 p.
66. Burchfield R. An Outline History of Euphemisms in English / R.Burchfield / I Fair of Speech. The Uses of Euphemisms. — Oxford: Oxford University Press, 1985.-P. 13-31.
67. Kany C. E. American-Spanish euphemisms / C.E.Kany - Berkely, Los Angeles: University of California, 1960.- 249 p.
68. Lawrence J. Unmentionables and other euphemisms / J.Lawrence. London: Gentry Books, 1973.- 84 p.
69. McGill S. Double-standard English / S.McGill // English Today. 1998.- Vol. 14, No. 1.-P. 6-12.
70. Neaman J.S., Silver C.G. The Wordsworth book of euphemisms: The hilarious guide to the unmentionable / J.S. Neaman, C.G. Silver. Wordsworth Editions Ltd, Cumberland House, 1995.-420p.
71. Partridge E. Usage and abuse / E.Partridge. -New York: Penguin Books, 1964.- 379 p.
72. Spears A. Richard. Slang and euphemism / A.Spears. - New York: New American Library, 1982. 462 p. - Фратуонко^бловлог, 2005.- 32 о. Оеооловикн: Кобкас, 2010.-122 с. 75. Тоаквйт О. Пауюрёвег екфрӑсЕиг [Электрон. Ресурс]

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ФАКТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Англо-русский фразеологический словарь [Сост. А.В. Кунин] - <http://hesis.ekt.grithesisBookReader/id/14865#fpage/44/mode/2up> М.: Русский язык, 1984.-945 с.

2. Словарь новогреческого языка [Сост. Г.Бабиньотис] - АФИНЫ, 1993.-1964 с.
3. Словарь новогреческого языка [Сост. И.П.Хориков, М.Г.Малев] — М.: Русский язык, 1980.-856 с.
4. Фразеологический словарь русского языка [Сост. Т.Волкова) М.: ЭТС, 2005.-562 с.
5. Фразеологический словарь русского языка [Сост. И.В. Федосов] - М.: ЮНВЕС, 2003.-608 с.
6. A Dictionary of Euphemisms [Уклад. R. W. Holder]- New York: Oxford University Press Inc., 2002.-525 p. О.В.ПатровнбВа] - Αθiva: ΕΠΤΑΛΟΦΟΕ Α. Β. Ε. Ε. - 366 G.